

SAVONIA

Kuinka kana laihtuu näyttämöllä?

Camilla Fabricius

Opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulututkinto

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma Muotoilun koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Camilla Fabricius	
Työn nimi Kuinka kana laihtuu näyttämöllä	
Päiväys 14.11.2012	Sivumäärä/Liitteet 54/4
Ohjaaja(t) Riitta Junnila-Savolainen, Elina Sillanpää	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kuopion kaupunginteatteri	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössään tekijä suunnitteli ja valmisti Kuopion kaupunginteatterin Pekka Töpöhäntä-näytelmään näyttämöllä laihtuvan puvun kana- roolihahmolle. Hän kävi läpi tiiviin suunnitteluvaiheen aloittaen tutustumalla kanojen maailmaan. Tästä hän jatkoi pukusuunnittelijan kanssa yhteistyössä valiten parhaat luonnokset.</p> <p>Haastavin osuus työssä oli kehitellä mekanismi, jolla kana saatiin lyhyessä kohtauksessa nopeasti laihtumaan näyttämöllä. Saatuaan vinkkejä kokeneelta näyttämötrikkien tekijältä Fabricius päätti kehitellä laihtumista ilman avulla. Hän valmisti trikoisen ilmapussin, käsitteli sen ilmatiiviiksi ja kiinnitti siihen venttiilit sekä täyttämistä – että tyhjentämistä varten. Työryhmän kanssa valmistettu systeemi toimi ja kana laihtui hyvissä ajoin ennen ensi-iltaa.</p> <p>Fabricius suunnitteli ja valmisti kanan pukuun myös pyrstön, mekon ja villatakin siipineen. Lisäksi pukuun kuuluivat myös päähine ja jalkojen päällykset.</p> <p>Opinnäytetyöprosessi oli tekijälleen intensiivinen ja monivaiheinen kokemus. Työskentelystä hän piti erityisesti sillä se oli vaihtelevaa ja mielenkiintoista sekä siksi, että hän sai olla tulevana ammattilaisena ammattilaisten joukossa. Prosessi vahvisti hänen uskoa omaan kykyihinsä.</p> <p>Työstään teatterilla hän sai hyvää palautetta ja myös kana näyttämöllä sai yleisöltä ihastuneita kommentteja.</p>	
Avainsanat teatteri, puvustus	

Field of Study Culture			
Degree Programme Degree Programme in Design			
Author(s) Camilla Fabricius			
Title of Thesis How a chicken loses weight on stage?			
Date	14.11.2012	Pages/Appendices	54/4
Supervisor(s) Riitta Junnila-Savolainen, Elina Sillanpää			
Client Organisation /Partners Kuopio theatre			
<p>Abstract</p> <p>In her thesis the author designed and produced a chicken costume that loses weight on stage for the play called Pekka Töpöhäntä at the city theatre of Kuopio. She went through an intense design phase which she started out by getting to know the world of chicken. Then she continued together with the stage designer by choosing the best sketches. The most challenging part of the work was to make a mechanism that would get the chicken lose weight in a short scene on stage. After being advised by an experienced maker of stage tricks, she decided to work with losing weight with an air-system. She made a big bag out of jersey, treated it to be airtight and added valves to inflate it and let the air out. This system produced with the working team was operational and the chicken did lose weight in plenty of time before the premier.</p> <p>The author designed and produced for the costume a tail, dress and cardigan with wings. The dress also included a head-gear and cover for the feet.</p> <p>The process of making a thesis was for the maker an intensive and eclectic experience. She liked her work because it was varied and interesting and also because she got to work with professionals. It made her believe in her talent.</p> <p>She received good feedback from the theatre and the chicken was loved by the audience.</p>			
Keywords theatre, costumes			

Kuinka kana laihtuu näyttämöllä?

Opinnäytetyö Camilla Fabricius 2012

Sisällysluettelo

1. Johdanto	5
2. Saanko esitellä: Kana!	6
3. Prosessin eteneminen	7
4. Kuopion kaupunginteatteri pähkinäkuoressa	9
4.1 Henkilökunta.....	9
4.2 Lyhyesti Kuopion kaupunginteatterin historiasta	10
5. Millaisessa ympäristössä ja yhteisössä työskentelin?	11
6. Pekka Töpöhäntä-näytelmän käsikirjoitus	12
7. Suunnittelu	13
7.1 Suunnittelun lähtökohdat, tarpeet ja vaatimukset	13
7.2 Pukuvuorastosta ja suunnittelun alkuvaiheista.....	15
8. Kokonaisuus: Lavastus, puvustus, tarpeisto	19
8.1. Lavastus.....	19
8.2 Puvustus	20
9. Valmistus	22
9.1 Kanan laihtuvan mahan suunnittelu ja valmistus.....	23
9.2 Pyrstön suunnittelu ja valmistus	33
10. Valmis roolihahmo näyttämöllä	45
11. Arviointi	46
12. Ammatillinen kehittyminen	47
Kuvaluettelo	48
Lähteet:	49
Liitteet	50

Liite 1 Aikataulu

Liite 2 Kuvauslupa

Liite 3 Kuvauslupa

Liite 4 Työtodistus

Liite 5 Lehtijuttu näytelmästä Savon Sanomissa 30.3.2012

Liite 6 Edellisen lehtijutun kuva

1. Johdanto

Opinnäytetyössäni toimin pukusuunnittelija Taina Natusen assistenttina suunnitellen ja toteuttaen näyttämöllä laihtuvan kanan Kuopion kaupunginteatterin Pekka Töpöhäntä- näytelmään 2012. Idea opinnäytetyön toteuttamiseen Kuopion kaupunginteatterissa sai alkunsa vuonna 2011 tehdystä yhteistyöstä. Sain tehtäväkseni suunnitella ja toteuttaa roolihahmo, kana, joka munii ja laihtuu näyttämöllä. Kuopion kaupunginteatterissa ei oltu aiemmin valmistettu näyttämöllä laihtuvaa hahmoa.

Pekka Töpöhäntä- näytelmän käsikirjoitus on Helena Anttosen dramatisoima Gösta Knutsonin Pekka Töpöhäntä tarinoista koottu kokonaisuus. Näytelmä koostuu melko lyhyistä kohtauksista, jotka käsittelevät etenkin yhteisöllisyyttä ja ystävyyttä, kiusaamista ja alistamista sekä oman paikkansa löytämistä.

Työskentelyni pohjaa aiempaan teatteritekniikan opiskeluun sekä työskentelyyn Kuopion kaupunginteatterissa. Nautin työskentelystä teatterissa sillä teatterissa yhdistyvät suurimmat rakkauteni:

- ihmiset
- tunteet
- tarinat
- visuaalisuus
- musiikki
- tanssi
- historia
- innostuminen ja leikki
- ryhmätyö, muutos, vanhat tavarat, luovuus...

Opinnäytetyöraportti on prosessikuvaus näyttämöllä laihtuvan roolihahmon suunnittelemisesta sekä valmistamisesta. Työstäni käy ilmi ammatillinen kehittyminen sekä luovan prosessin kulku. Konkreettisenä tuotoksena opinnäytetyössä syntyy valmis kana-roolihahmo Kuopion kaupunginteatterin suurelle näyttämölle maaliskuussa 2012.

Näyttämöllä laihtuvan puvun valmistaminen on harvinaista, joten työllä ja sen raportoinnilla on merkitystä teatteripuvustuksen saralla laajemmaltikin.

2. Saanko esitellä: Kana!

Alustavia keskusteluja opinnäytetyöyhteistyöstä teatterin kanssa oli käyty jo talvella 2011. Mitä todella tekisin, se oli arvoitus aina tammikuun alkuun 2012 saakka. Tällöin sain sähköpostia skenografi Taina Natuselta:

”Hei Camilla!

Viikon päästä nähdään, mutta laitan sulle tässä hieman infoo mihin pääset käsiksi! Ajattelimme Pirkon (=meidän puvustonhoitaja) kanssa, että saat kokonaisen hahmon toteutettavaksi. Vaikka näytelmä keskittyy kissojen maailmaan, sinä saat suunnata ajatuksen kanoihin. Eli sinun valmistettavaksi tulee näyttelijä Henna Haverisen kana-asu. Minulla on alustavaa luonnosta, materiaalia ym.. jotka esittelen sinulle ja sitten sinä voit päästää omat ajatukset liikkeelle eli en tee sinulle valmiiksi pureskeltua mallia vaan pääset itsekin ideoimaan. Tuumitaan matkan varrella yhdessä ja käydään dialogia... Kanassa on extrana se, että sen täytyy munimisen jälkeen laihtua...

Jos olet liikkeellä ja haluat jo aiemmin käydä tsekkaa mitä tuleman pitää, niin olen täällä talolla kohtuu hyvin tavoitettavissa...

Miltä kuulostaa?

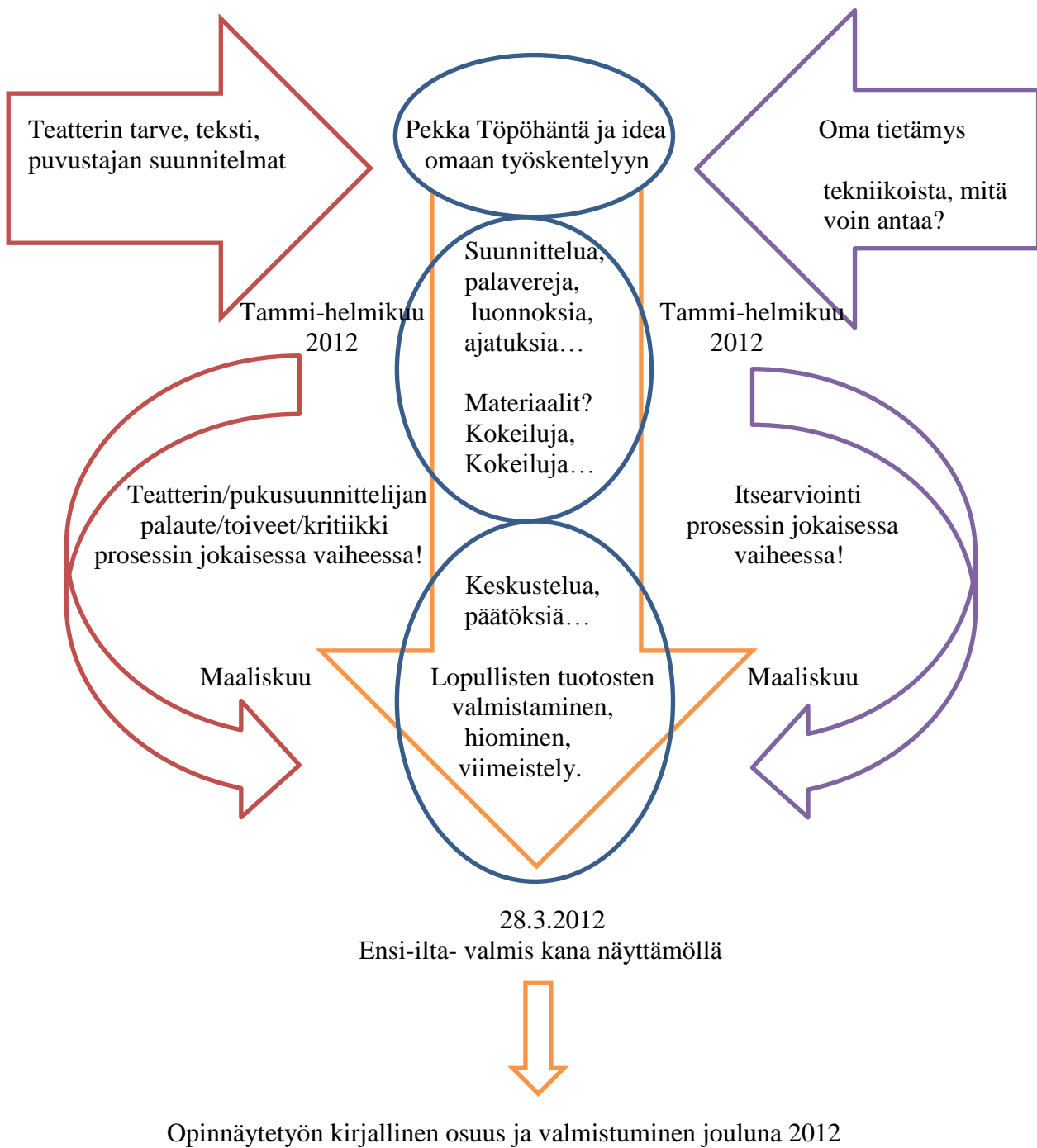
Terkuin Taina.N

(Bonustekemisiä löytyy myös, jos jää aikaa tai haluat välillä tuulettaa päätä kanan tekemisen lomassa)”
(Natunen, T.sähköpostiviesti 2.1.2012)

Kuva 1. Hämmentynyt kana

3. Prosessin eteneminen

Kuvio 1. Opinnäytetyön eri vaiheet, realistinen evaluaatio (Anttila P. s.88), soveltanut Camilla Fabricius.

Kuviossa sovellan realistisen evaluaation mallia (Anttila, P. s.88). Kuvio selventää prosessin tärkeimpiä tekijöitä, sekä prosessin kulkua.

Kaikki alkaa näytelmästä ja ideasta. Ideaan ja lähtökohtiin vaikuttavat vasemmalla puolen kaaviota olevat teatterin tarve, teksti ja puvustajan suunnitelmat. Oikealla puolen ideaan ja lähtökohtiin vaikuttavat oma tietämykseni teatterista ja tekniikoista, sekä kysymys siitä, että mitä annettavaa minulla on?

Keskellä kuviota oleva suuri nuoli ilmentää prosessin kulkua ajallisesti ja tuloksellisesti eteenpäin. Nuolen sisältö elää ja muuttuu prosessin myös edetessä. Suuren nuolen sisältönä ovat suunnittelun eri vaiheet, alkaen alkuneuvotteluista puvustaja Taina Natusen kanssa, hänen suunnitelmistaan, luonnoksistaan ja tarpeistaan.

Näiden pohjalta aletaan miettiä materiaaleja ja tekniikoita. Seuraavaksi tulevat kokeilut. Saattaa myös olla, että prosessi poukkoilee edestakaisin vaiheiden välillä. Kokeiluja tehdään kunnes aikataulun puitteissa löydetään sopivat ratkaisut olemassa oleviin ongelmiin eli kuinka työryhmän mielestämme hyvännäköinen kana laihtuu näyttämöllä. Suunnittelu- ja kokeiluvaihe tapahtuu ajallisesti joulukuusta-helmikuusta 2011-2012.

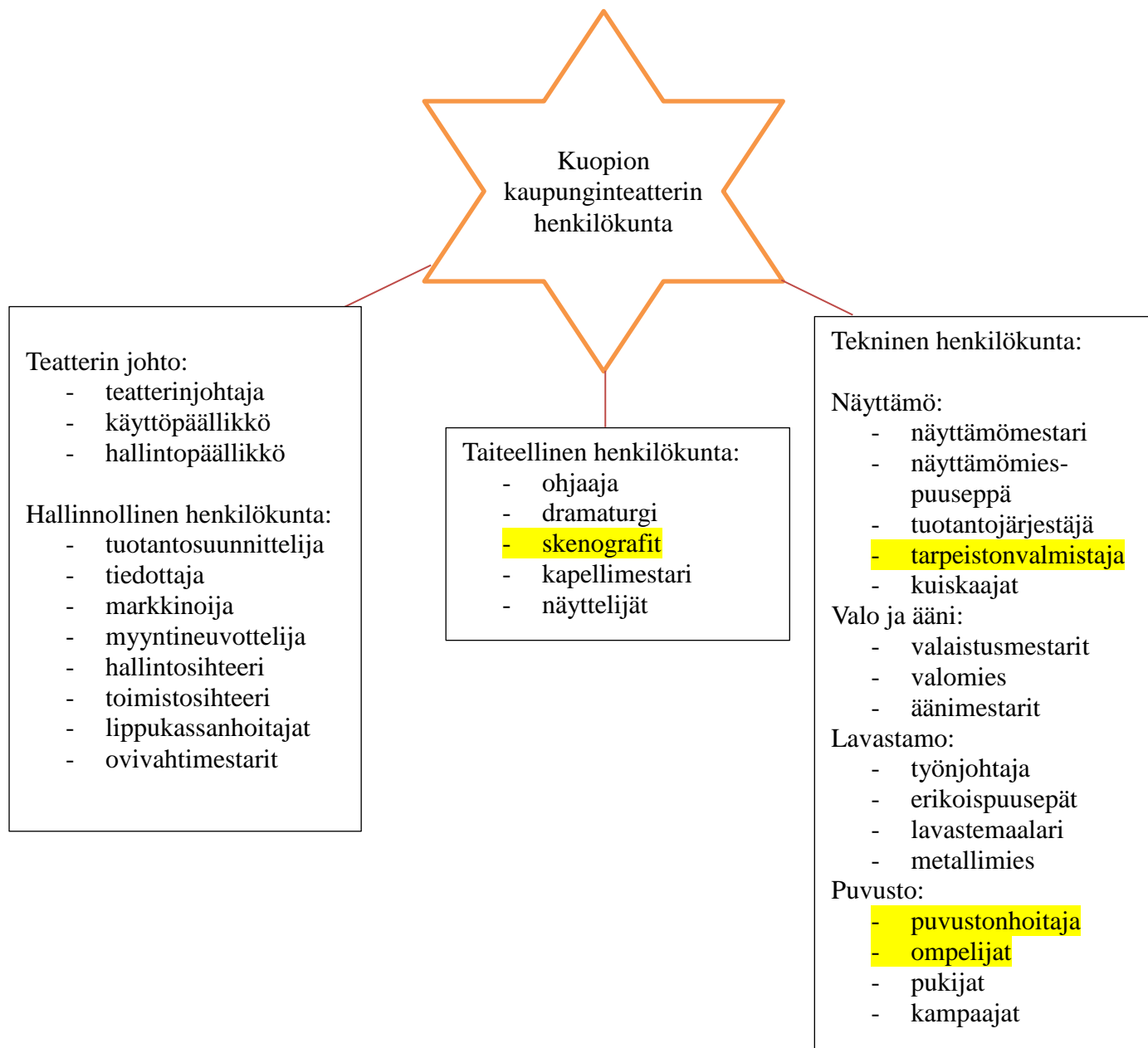
Tämän jälkeen alkaa toteutusvaihe, jonka aikana hyödynnetään kokeiluvaiheessa karttunut tieto ja edetään suunnitelman mukaan toivotun lopputuloksen aikaansaamiseksi.

Toteutusvaiheen lopussa tulee viimeistelyvaihe. Koko prosessin ajan seurataan harjoituksia ja kokonaisuutta. 28.3.2012 on Pekka Töpöhännän ensi-ilta ja konkreettinen opinnäytetyön tulo, kana on valmis.

Opinnäytetyön raportti valmistuu marraskuussa 2012.

4. Kuopion kaupunginteatteri pähkinäkuoressa

4.1 Henkilökunta

Kuvio 2. Kuopion kaupunginteatteri henkilökunnan jakautuminen talon sisällä.

Kuopion kaupunginteatteri työllistää vakituisesti noin 80 työntekijää ja saman verran työskentelee teatterissa vuosittain määräaikaista. Teatteri henkilökunta voidaan jakaa hallinnolliseen, taiteelliseen ja tekniseen henkilökuntaan. Oheisessa kaaviossa on esitetty henkilökunnan ja työtehtävien jakautuminen teatterissa. (www.teatteri.kuopio.fi) Olen korostanut keltaisella ne ammattilaiset, joiden kanssa tein eniten yhteistyötä prosessin aikana.

4.2 Lyhyesti Kuopion kaupunginteatterin historiasta

Kuopiolaisen teatterin historia on monivaiheinen ulottuen aina 1800-luvulle saakka. Varsinaiseksi teatteritoiminnan syntymähetkeksi on vakiintunut Kuopion Näytelmäseuran perustaminen vuonna 1902. (Seppälä, 2002, s. 5-13) Teatterista kiinnostuneita on Kuopiossa ollut jo 1870-luvulla, jolloin vieraileva Suomalainen Teatteri esiintyi Väinölänniemen kylpylaitoksen salissa 300 katsojalle. (Seppälä, 2002, s. 22) Vuonna 1910 Kuopion Työväen näytelmäseuran nimeksi tuli Kuopion Työväenteatteri. Suosittuja näytelmiä 1910-luvulla olivat muun muassa Minna Canthin Kovan onnen lapsia ja Työmiehen vaimo, Maria Jotunin Vanha koti sekä Tolstoin Anna Karenina. (Seppälä 2002, s.51-53)

1960-luvulla Kuopion teatterihistoria sai uuden käänteen, sillä vuonna 1963 Valkeisenlammen rannalle valmistui teatteritalo. Teatteritalon myötä myös henkilökunta kasvoi 40 työntekijään, joihin kuuluivat muun muassa ohjaaja, näyttelijöitä, valaistusestari, balettimestari ja kapellimestari. (Seppälä, 2002, 173-174). Vuonna 1964 teatteria kävi katsomassa yli 63 000 ihmistä. (Seppälä, 2002, 179)

Ylä- ja alamäkineen teatterilla on ollut vahva jalansija kaupungin kulttuurielämässä jo yli sata vuotta. Keväällä 2012 nykyinen Kuopion kaupunginteatteri lähti evakkoon teatteritalosta ja toimii seuraavat kaksi vuotta väliaikaisissa tiloissa Puistokoululla ja Yhteiskoululla. Vuonna 2014 teatteritalon remontti valmistuu ja teatterin tekeminen jatkuu entistä paremmissa puitteissa.

5. Millaisessa ympäristössä ja yhteisössä työskentelin?

Opinnäytetyössäni työskentelin sokkeloisessa, interiööreiltään vaihtelevassa kaupunginteatterissa. Resurssit olivat opiskelijalle huikeat - saatoinkin tehdä kokeiluja, ihailla kauniita kankaita, pukuja ja kenkiä. Opin paljon, sillä en ollut yksin vaan osana ryhmää.

Työyhteisönä teatteri näyttäytyy minulle harvinaisena sikäli, että olen kokenut teatterissa vapautta ilmaista tunteitani. Puvustamossa saatoinkin sanoa ääneen, että ”nyt kyllä ärsyttää, olen todella kyllästynyt tähän ainaiseen kanan kanssa vatvomiseen”. Tai yhtä hyvin nauroimme kollegojen kanssa päivittäin, puhuimme innoissamme päällekkäin tai leikimme kissaa. Kyyneleet ja tunteenpurkaukset ovat osa elämää ja minusta on vapauttavaa, että ihmiset voivat tuntea ja näyttää tunteensa myös töissä.

Teatterilla olin ammattilaisten joukossa tulevana ammattilaisena, mikä vahvisti uskoa itseeni ja omiin kykyihini.

Työskentelyyni Kuopion kaupunginteatterissa vaikutti suuresti itse teatteritalo, työtilat ja sosiaaliset suhteet. Aiemmin olin työskennellyt lähinnä tarpeistossa Sirkka Söderströmin kanssa suorittaessani teatterille opintoja talvella 2011. Tarpeistonvalmistustilat sijaitsevat toisessa kerroksessa lähellä suurta näyttämöä. Tarpeistonvalmistajan tehtäviin kuuluu Kuopion kaupunginteatterissa myös tarpeiston hoitamista, jolloin näyttämölle on päästävä nopeasti esimerkiksi vaihtamaan tarpeistoa kohtauksen vaihtuessa. Tarpeistonvalmistaja käyttää työssään myös verstastiloja, joissa on mahdollista työstää puuta, metallia ja muita materiaaleja. Käytössä on myös valmistustila, jossa on mahdollista maalata, lakata tai käyttää revultexia (juoksevaa luonnonkumia).

Opinnäytetyöhöni liittyvä työskentely tapahtui enimmäkseen puvuston ja pukusuunnittelijan sekä ompelijoiden työtiloissa. Nämä tilat olivat minulle melko uusia. Sain käyttööni pöytätilaa pukusuunnittelija Taina Natusen huoneesta, joka sijaitsi pukuvaraston ja ompelimon vieressä. Tämä rikastutti suunnittelu- ja valmistustyötä, sillä pukuvaraston aarteet antoivat minulle usein inspiraatiota.

Heti alusta asti tullessani taloon (niin kuin teatterilaiset usein teatteria kutsuvat) tunsin ripauksen teatterin taikaa kulkiessani pilkkopimeätä käytävää suuren näyttämön takana. Sama taika on läsnä jännityksessä, joka edeltää ensi-iltaa tai helpotuksessa, joka ensi-iltaa parhaimmillaan seuraa.

Jotain hyvin kiehtovaa on siinä prosessissa, jonka aikana ideat ja luonnokset pala palalta rakentuvat tiiviin yhteistyön tuloksena valmiiksi näytelmäksi. Ja sama taika toistuu ilta illalta, kun lavasteet pystytetään paikoilleen, tarpeisto viedään näyttämölle, näyttelijät pukevat roolivaatteensa päälle ja maskeeraus valmistetaan. Muodonmuutos tapahtuu ja tarina alkaa elää. Teatteri on näyttelijän taidetta, joka pelkistettynä voidaan ilmaista näin: ”Minä tulen ja kerron teille tarinan”.

Opinnäytetyöni aikana en kyllästynyt kertaakaan katsomaan harjoituksia tai valmista näytelmää. Joka kerta jokin asia näyttämöllä on toisin, joka kerta leikki näyttämöllä on uutta, vaikkakin tuttua.

6. Pekka Töpöhäntä-näytelmän käsikirjoitus

Käsikirjoitus on tärkeä osa jokaisen teatterissa työskentelevän työtä. Käsikirjoituksen lukevat kaikki: kuiskaaja, tarpeistonvalmistaja, näyttelijät, lavastaja, pukusuunnittelija ja ohjaaja. Tarpeistonvalmistaja myös seuraa usein harjoituksia plarin eli käsikirjoituksen kanssa merkaton siihen muutokset ja tarvittavan tarpeiston. Usein käsikirjoitusta analysoidaan työskentelyn pohjana. Koska minun osuuteni käsitteli ainoastaan yhtä kohtausta, aion tarkastella käsikirjoitusta vain lyhyesti. Kerron näytelmästä ja sen hahmoista avatakseni tarinaa ja juonta.

Helena Anttosen dramatisoima Pekka Töpöhäntä-näytelmä on kokoelma Gösta Knutsonin Pekka Töpöhäntä -tarinoita. Näytelmässä töpöhäntäinen Pekka -kissa saapuu kissojen yhteisöön. Pekka on ulkopuolinen ja erilainen, sillä hänellä ei ole häntää, pelkästään töpö. Pekka kohtaa pilkkaamista ja kiusaamista monella tavoin, sillä kissayhteisön pahis, Monni tahtoo aina alistaa. Monnilla on apureinaan Pilli ja Pulla, jotka vaikuttavat olevan lähinnä Monnin tahdon jatkeita. Näytelmässä äitihahmo edustaa Rauha, jolla on pentuja. Maalaiskissa Metsäkylän Murre kohtaa niin ikään halveksuntaa maalaisuutensa ja navetanhajunsa vuoksi. Pekka saa osakseen myös rakkautta, sillä Arkadian Ulla ihastuu ensisilmäyksellä taitavaan ja älykkääseen Pekkaan. Näytelmässä vilahtavat myös Konrad, joka ryhtyy kissojen julmaksi opettajaksi sekä Laaban, joka on lukenut älykkö. Näiden lisäksi näytelmässä ovat myös bulldogit, jotka jahtaavat kissoja, teatterikissa Sissi, Mauri Mäyräkoira - sekä kana.

Näytelmä koostuu melko lyhyistä kohtauksista, joissa Pekka kohtaa ennakkoluuloja, joutuu koetukselle ja harhauttaa takaa-ajajia, mutta saa myös ystäviä, ihastuu ja lopulta löytää paikkansa yhteisön jäsenenä. Pekka selviytyy tilanteista hyvin, sillä hän on ystävällinen ja ymmärtäväinen, eräänlainen sankarihahmo.

Heti näytelmän alkupuolella Pekka pelastaa Rauhan kissavauvat tulipalosta ja uutisissa hänestä kerrotaan sankarina, joka myös palkitaan urhoollisuusmitalilla. Tämä ärsyttää suunnattomasti Monnia. Hän on valmis kiusaamaan ja nöyryyttämään Pekkaa, jotta tämä ei vaikuttaisi niin hienolta. Hän perustaa kissakoulun ja hankkii opettajaksi ilkeän Konradin. Koulussa Pekan saama urhoollisuusmitali heitetään roskiin ja hänelle esitetään niin vaikeita kysymyksiä, ettei opettaja itsekään tiedä niihin vastauksia. Mutta Pekkapa tietää, sillä hän osaa lukea ja laskea. Lopulta kissakoulu päättyy sekasortoon, kun kissat kyllästyvät opettajan epäreiluun käytökseen. Pekkakin saa mitalinsa takaisin, sillä Arkadian Ulla on pelastanut sen.

Pekka vaikuttaa varsinaiselta maailmankansalaiselta ja tämä tulee ilmi selkeästi myös kanakohtauksessa. Kun kana saapuu näyttämölle sanoen: ”Pot”, kaikki juoksevat karkuun. Monni luulee, että tulija on strutsi. Kana on heistä pelottavan outo. Kana jatkaa samoilla ”pot” -repliikeillä, kunnes Pekka vastaa hänelle samalla kielellä. He keskustelevat keskenään ja Pekka ymmärtää, että kanan on päästävä munimaan. Pekka on herrasmiehenä apuna munimisessa ja kaikki meneekin hyvin. Kana saa munansa, ja Pekka jää tyytyväisenä näyttämölle. Kun muut palaavat piiloistaan, he ihmettelevät, että ”Pekka puhuu strutsia”. Pekka kertoo, että kyseessä oli kana ja että maalla asuessaan hän on viettänyt aikaa kuunnellen kanojen juttuja ja oppinut ymmärtämään heitä.

Näytelmä etenee lyhyiden kohtausten sykäyksinä kohti loppua, jossa kotoaan häädetty Monni palaa köniin saaneena takaisin Pillin ja Pullan kanssa. Heidän poissa ollessaan koko kissajengi Pekan aloitteesta on korjannut ja siivonnut Monnin kodin, jotta hän saisi jäädä asumaan röttelönsä. Kovis Monnikin heltyy, kun näkee kaikkien auttaneen häntä. Loppulaulussa lauletaan ”Miuku, mauku, silakoita saamme. Miuku, mauku, Monni tarjoaa” Eli Pekka ylitti loukkaukset ja tarjosi ystävyytään kiusaajalle. Tässä kissasadussa kaikki päättyi hyvin. (Knutsson, G., Anttonen, H.)

7. Suunnittelu

7.1 Suunnittelun lähtökohdat, tarpeet ja vaatimukset

Suunnittelun lähtökohdista toimivat pukusuunnittelija Taina Natusen pukuluonnokset, lavastaja Erkki Saaraisten lavastuspienoismalli sekä ohjaaja Jari Ålanderin näkemys näytelmän kokonaisilmeestä sekä erityisesti kanan roolihahmosta.

Yksi suunnittelun lähtökohdista on näyttelijän työ. Kanan näyttelijä Henna Haverinen esitti myös Arkadian Ullaa (kuva 10). Täten suunnittelussa täytyi ottaa huomioon myös esimerkiksi kampausta ja meikkiä, sekä kuinka paljon Haverisella olisi aikaa vaihtaa pukuja kulisseissa. Esityksen aikana kulisseissa työtään tekee pukija, joka avustaa näyttelijöitä roolivaatteiden vaihdossa. Teatteripuvuissa on otettava huomioon olemus ja liike, jonka tarkoituksena on tukea roolihahmon elämää näyttämöllä.

Tärkeänä lähtökohdista on jokaisen puvun kohdalla kestävyys, käytettävyys ja visuaalinen ilme. Puvun on kestävä vaativaa käyttöä, pesua ja huoltoa. Sen on oltava joissain tapauksissa myös nopeasti vaihdettava. Lisäksi sen on sovittava näytelmän kokonaisuuteen saumattomasti tai perustellusti.

Aloitettuani työskentelyn teatterilla 9.1.2012 Taina Natunen johdatti minut heti näytelmän maailmaan. Natunen esitteli minulle ajatuksiaan näytelmän puvustuksesta, näytti pukuluonnokset sekä kertoi keskusteluista, joita he olivat käyneet ohjaaja Jari Ålanderin kanssa. Natunen jätti kuitenkin kanan ilman esittelyä, jotta voisin itse muodostaa oman näkemykseni luetuani käsikirjoituksen.

Luin käsikirjoituksen, jonka jälkeen aloimme purkaa Natusen kanssa ajatuksiamme kanasta. Kanan roolihahmo esiintyy näytelmässä ainoastaan yhdessä kohtauksessa. Kana tulee lavalle, sanoo ”pot” ja kaikki paitsi Pekka pelkäävät kanaa. Pekka alkaa keskustella kanan kanssa. Kana munii ja poistuu pian näyttämöltä. Totesimme, että kohtaus on jollain lailla irrallinen, mutta hauska osa näytelmää.

Pohdin kanaa näytelmän osana. Ensimmäkin Natusen tekemät pukuluonnokset tekivät minuun vaikutuksen sillä ne toivat näytelmän hahmoin syvyyttä ja luonnetta. Tämän pohjalta mietin, että myös kana voisi olla persoona. Natunen antoi minulle vapaat kädet luonnosteluun ja oman suunnitteluprosessini läpikäymiseen.

Kuva 2. Millainen kana on?

Kuvat 3-6. Suunnitteluvaiheen ensimmäisiä luonnoksia. Bilekana, varieteekana, hienostokana ja moderni kanaemo.

Suunnittelutyötä syvensin tutustumalla kanoihin. Luin internetistä kanoja koskevaa tietoutta kuten: kuinka usein kanat munivat ja mikä on lajille tyypillistä käyttäytymistä. Katselin videoita kanoista luomutiloilla ja tehokanaloissa. Etsin kuvia erinäköisistä kanoista. Minkä värisiä ja minkälaisia kanoja ylipäättään on olemassa? (<http://en.wikipedia.org/wiki/Chicken>, <http://searchwallpaper.org/chicken-pictures.html/barred-rock-chicken>, <http://www.youtube.com/watch?v=gLVXWyMRLes>)

Kaiken tämän jälkeen Taina Natunen valitsi luonnoksistani häntä eniten miellyttävän. Ohjaajan ajatus oli se, että kana on ”vapaa kana” ja tyhmä.

Kuvat 7 ja 8. Luonnokset, jotka scenografi valitsi jatkotyöskentelyä varten.

7.2 Pukuvarastosta ja suunnittelun alkuvaiheista

Pukuvarasto sijaitsi aivan pukusuunnittelijan työhuoneen vieressä ja vietinkin jonkin verran aikaa pukuvarastossa silmäillen vaatteita, kankaita, kenkiä, päähineitä ja muuta rekvisiittaa, jota pukuvarasto on pullollaan. Saatoin ammentaa paljon omaan suunnittelutyöhöni näistä hetkistä. Etsin alussa mallinuken päälle sekalaisia vaatteita ja kenkiä, jotka vastasivat mielikuvaani kanasta.

Kuva 9. Kuvassa sovitukseen päälle puettuja ideoita kanan asun lähtökohdiksi.

Mallinukan avulla minun oli kätevää esitellä ajatuksiani Natuselle, joka taas saattoi kommentoida löytämäni. Jos olimme samaa mieltä, se oli hyvä ja pääsimme eteenpäin – jos taas eri mieltä, kuuntelin Natusta, sillä hän oli vastuussa kokonaisilmelmästä. Viime kädessä päätökset kokonaisuudesta tekee ohjaaja.

Kuten jo mainitsin, näytelmän käsikirjoitus on tärkeä työväline kaikille työryhmän jäsenille. Näyttelijät luonnollisesti perehtyvät käsikirjoitukseen opetellessaan repliikkejä, mutta Kuopion kaupunginteatterissa ensimmäisessä lukuharjoituksessa on mukana koko työryhmä. Näyttelijät puhuvat näytelmän läpi lukien. Lukuharjoitus syyttää näytelmään elämän, kun roolihahmoista jokainen saa oman äänensä.

Suunnittelun alkuvaihe oli minulle työläämpi verrattuna myöhempään työskentelyyn. Tupsahdin ennalta tuttuun taloon, mutta työskentelin eri tiloissa ja eri ihmisten kanssa kuin aiemmin. Käytin jonkin verran aikaa edellä mainittuun kanatutkimukseen, eli kanan olemuksen tavoittamiseen.

Kuva 10. Näyttelijä Henna Haverinen Arkadian Ullana.
Kuva: Taina Natunen 2012

Kun minulla oli suunnittelussa meneillään alkuvaihe, näyttelijät aloittivat harjoittelemisen lukuharjoituksilla ja jatkoivat harjoitellen kohtauksia näyttämöllä. Harjoitusperiodin alussa näyttämö on vielä lähes tyhjä, sillä puvut ja lavastus ovat valmistusvaiheessa. Näyttelijän työtä helpottamassa ovat kuitenkin harjoitusvaatteet, jotka vastaavat värimaailmaltaan pukusuunnittelijan luonnosta.

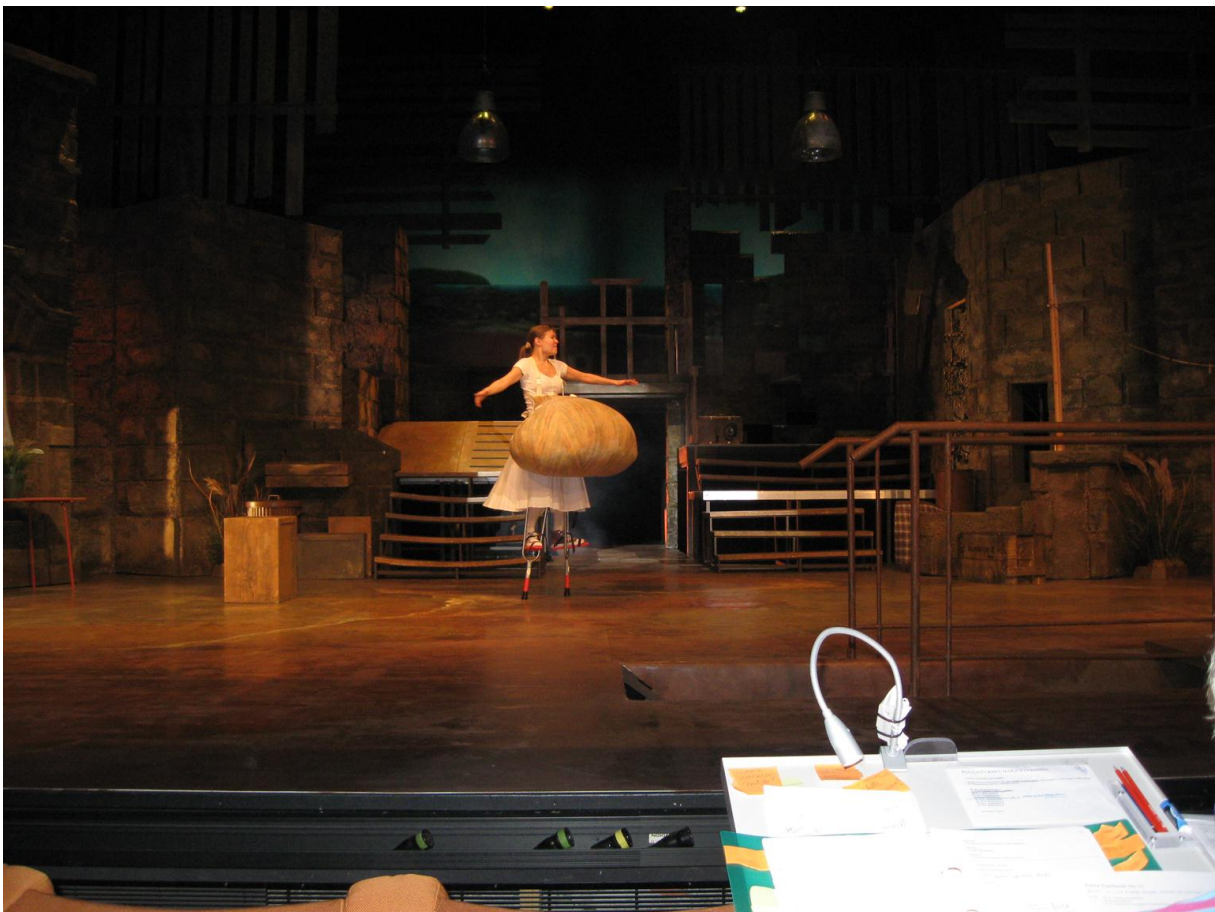

Kuvat 11, 12 ja 13. Näyttelijä Henna Haverinen ja Antti Launonen kana-kohtauksen harjoituksissa. Kuvassa näkyvät harjoitusvaatteet, ja puujalat. Iso tossu oli Reino-tossu, johon kana muni munansa. Kuvissa näkyy myös, että alun harjoitukset harjoitellaan ilman lavasteita.

8. Kokonaisuus: Lavastus, puvustus, tarpeisto

8.1. Lavastus

Kun minä tulin mukaan työskentelemään Pekka Töpöhäntä- näytelmään, lavastussuunnitelma oli valmis ja pukusuunnitelmatkin jo pitkällä. Sain nähdä kuvia lavastuksen pienoismallista. Lavastuksen ilme ja idea olivat mielenkiintoisia. Erkki Saaraisen ajatuksena oli, että tapahtumapaikka on vanhan kerrostalon kivijalka. Mittasuhdetta oli lavastuksessa muutettu siten, että se vastasi paremmin kissojen maailmaa, eli 3:1. Lavastus oli kuluneen näköinen, ja toimi monella tasolla, sekä syvyys- että korkeussuunnassa (kuva 14). Kun lavastusta alettiin rakentaa ja sen sai vihdoinkin nähdä näyttämöllä, näky oli todella innoittava. Lavastuksessa riitti yksityiskohtia ja katsottavaa. Se oli rikas ja visuaalisesti vaikuttava.

Kuva 14. Kuvassa kanan roolissa Henna Haverinen. Harjoitukset lavasteissa. Kanan maha on Haverisen päällä. Puku on vielä valmistettavana. Erkki Saaraisen upea lavastus näkyy kuvasta.

8.2 Puvustus

Taina Natusella oli selkeä visio puvustuksesta minun astuessani produktion. Hän ja ohjaaja Jari Ålander olivat heti alkuvaiheessa olleet samaa mieltä siitä, että lavalle ei vietäisi perinteisiä karvaisia kissapukuja, vaan lähtökohtana olivat erilaiset persoonat sekä vanhat sarjakuvat. Taina Natusen idea oli, että kissat etsivät kauneutta ja tahtovat näyttää hienolta. He kuitenkin asuvat vanhan kerrostalon kivijalassa, jossa ei ole materiaaleja, joista valmistaa asuja. Niinpä kissat tuunaavat löytämäänsä. Esimerkiksi Monnilla oli yllään vanhat revityt farkut ja farkkuliivi, johon oli tuunattu niittejä pullonkorkeista. Pullonkorokit olivat samassa mittakaavassa kuin lavasteet eli 3:1. Rauhan päällä oli mekko, jonka ideana oli, että kissa oli itse valmistanut sen löytämistään patalapuista. Tässäkin mittasuhte määräytyi lavastuksen idean mukaan. Puvustuksessa oli näin ollen paljon syvyyttä. Hahmoilla oli historia ja se näkyi puvuissa. Eläimellisyys oli asia, jota pukusuunnittelija pohti pitkän matkaa. Kaikille kissoille tuli hännät, mutta korvat olivat viitteelliset, joko hiuksista tai peruukeista muotoillut. Käsien alueella oli karvaa, samoin paikoitellen puvuissa etenkin käsien ja nilkkojen alueella. Kaula oli pääosin piilossa. Maskeerausessa korostettiin silmiä. Myöskään se ei ollut perinteinen eläinmaski, vaan viitteellisempi. Jokaisella hahmolla oli oma vahva persoonansa. Puvut elivät ja muuttuivat koko suunnittelu- ja valmistusprosessin ajan. Vielä viimeisinä päivinä ennen ensi-iltaa pukuja muokattiin ja hiottiin. Tässä prosessissa otetaan huomioon myös näyttelijän toiveet ja tarpeet. Esimerkiksi kanapuvun osien kiinnitystä korjattiin ensi-iltaan saakka. Pukusuunnitelmat olivat todella innostavia ja ihailin Taina Natusen työskentelyä, luovuutta ja ammattitaitoa (kuva 15).

Kuva 15. Skenografi Taina Natusen valmistama pukuluonnos taulu.

8.3 Tarpeisto

Tarpeistosta oli päävastuussa tarpeistonvalmistaja Sirkka Söderström. Tarpeisto tarkoittaa kaikkea sitä esineistöä, jota näyttämöllä nähdään ja käytetään. Tarpeistoon kuuluvat esimerkiksi astiat, liikuteltavat huonekalut, ruoat, lelut ja erilaiset välineet. Joskus tarpeistonvalmistaja valmistaa myös puvustuksen käytettäviä osia, kuten Fedja-setä, kissa ja koira -näytelmässä olleen Mirri-lehmän utareet, joista lehmä ampui näytelmässä maitoa. Samoin tarpeistonvalmistaja/tarpeistonhoitaja huolehtii tarpeiston omalle paikalleen ennen näytelmää ja sen aikana, sekä toimittaa tarpeiston säilöön näytelmän jälkeen. Usein tarpeistossa säilytetään myös laukkuja, hattuja tai muita näyttämöllä käytettäviä esineitä.

Tarpeistoa aletaan suunnittelemaan ja valmistamaan jo ennen harjoitusten alkamista. Pekka Töpöhäntä -näytelmässä tarpeistonvalmistaja oli tietoinen, että näytelmään tarvitaan kaloja. Kalat olisivat myös mittakaavassa 3:1, ja niiden tulisi olla mahdollisimman oikean näköisiä. Näitä kaloja Sirkka Söderström suunnitteli ja valmisti muun työn ohessa ennen harjoitusten alkamista. Työ teatterissa on kokemukseni mukaan usein melko hektistä, mukaan lukien tarpeistonvalmistajan työn. Sirkka Söderström on mukana harjoituksissa ja näytöksissä. Hän saattaa käydä hoitamassa tarpeistoa näyttämön kulisseissa ja siinä välissä valmistaa tai korjaa tarpeistoa tuleviin tai käsillä oleviin näytelmiin.

Usein näytelmissä myös syödään tai juodaan, jolloin tarjottavista huolehtii tarpeistonhoitaja, joka ostaa ruuat, valmistaa ne ja varmistaa, että ne ovat oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Tarpeistonhoitajan-valmistajan työ on usein varsinaista keksijäntyötä, sillä tarvittavaa tarpeistoa ei välttämättä ole valmiina tai sellaisia ei ole valmistettu aiemmin. Materiaaleja ja tekniikoita on yhdisteltävä yllättävin tavoin, jotta haluttu lopputulos saadaan aikaan.

Tarpeisto elää eniten harjoitusten aikana. Harjoitusprosessi on moniulotteinen ja roolia työstäessään näyttelijät kaipaavat toisinaan työnsä tueksi jonkin esineen. Kokemukseni mukaan yleisiä ovat esimerkiksi silmälasit, kirjat, muistikirjat ja johonkin roolihahmon toimintaan liittyvät välineet kuten vaikkapa pyykkipalju.

Tarpeisto noudattaa visuaalisesti näytelmän linjaa. Tärkeää on aikakausi tai jos ei ole tarkkaa historiallista ajankohtaa niin tunnelma. Tarpeistonvalmistaja/hoitaja saa usein hakea varastosta kaikenlaista kokeiltavaksi näyttämöllä. Nämä ideat hioutuvat ja monesti loppua kohden tarpeistoa karsitaan. Joskus tarpeiston sijoittaminen näyttämölle on hyvin tarkkaa. Näyttelijä oppii roolityössään tietyt liikeradat ja on tärkeää, että kalusteet ja tarpeisto ovat oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Tarpeisto saattaa tuoda näytelmään juuri sen tärkeän lisän, jonka kohtaaminen tarvitsee ollakseen erityisen hauska, koskettava, pelottava, makaaberinen tai mitä kulloinkin.

9. Valmistus

Laihtuvan kanan valmistaminen näyttämölle oli polveileva, haastava ja palkitseva prosessi. Valmistaminen alkoi kokeiluista yhtä aikaa suunnittelutyön kanssa. Suunnittelu- ja valmistusprosessit kulkivat käsi kädessä ensi-iltaan asti.

Tässä prosessissa erityistä oli se, ettei kukaan kaupunginteatterilla ollut aiemmin valmistanut näyttämöllä laihtuvaa hahmoa. Ja soitellessani muun muassa Helsingin kaupunginteatteriinkin sekä Teatterikorkeakouluun huomasin, ettei niitä ollut tehnyt moni muukaan.

Lähtökohtia tekniseen toteutukseen sain Juhani Parviaiselta, joka on lavastaja ja tunnettu näyttämötrikkien tekijä. Hän työskentelee tällä hetkellä Fantasiarakenteella ja on aiemmin ollut Kuopion kaupunginteatterin tarpeistonvalmistaja. Esitin joitain kysymyksiä sähköpostitse entiselle opettajalleni Anne Peltoselle, joka opettaa teatteritekniikkaa Savonlinnan ammatti- ja aikuisopistossa.

Lähin työryhmäni oli kuitenkin pukusuunnittelija Taina Natusen ohella puvustonhoitaja Pirkko Jokela, sekä ompelijat, joista etenkin Minna Tiukan kanssa teimme suuren työn yhdessä.

Ominaista tälle kanan valmistusprosessille oli *leikki*, sillä teatteri on leikkiä - sekä *muutos*, sillä saattaa olla, että se mikä toimii ideana, ei toimi käytännössä. Usein se, mikä näyttää hyvältä läheltä katsottuna, ei toimikaan näyttämöllä. Olennaista oli myös *ryhmätyö*, sillä kaikki tehdään ryhmässä sekä *voimakkaat tunteet*, sillä epätoivo saattoi hetkessä vaihtua oivalluksen ja onnistumisen tuomaan euforiaan. Ja *rakkaus teatteria kohtaan*, joka sisältää aimo annoksen iloa ja kiitollisuutta siitä, että sain olla produktiossa mukana.

Niin ikään prosessia kuvaa mielestäni hyvin se, että saatuamme kanan mielestämme hyvään vaiheeseen ja näyttämölle päällään kaikki vaatteet ja asusteet ennen 1. valmistavaa näytöstä, toteamme harjoituksen jälkeen pukusuunnittelijan kanssa saman: ”Ei se näin toimi.” Ja aloitimme monilta osin puvun kanssa alusta. Meillä oli se onni, että näkemyksemme ja visiomme kohtasivat hyvin. Pukusuunnittelija tiesi heti, mitä halusi muuttaa ja miltä kanan tulisi näyttää – ja se oli juuri sitä, mitä minäkin olin ajatellut.

Kerron valmistamisesta jokaisen erillisen osion kohdalla erikseen, vaikka todellisuudessa kaikkia puvun osia suunnittelin ja valmistin yhtä aikaa päällekkäin koko prosessin ajan. Toivon tämän tuovan valmistuksen vaiheet selkeämmiksi sekä itselleni että lukijalle.

Kuva 16. Skenografin valitsema materiaaleja kanan asua varten.

9.1 Kanan laihtuvan mahan suunnittelu ja valmistus

Ensimmäisellä työskentelyviikolla lähetin sähköpostia entiselle opettajalleni Anne Peltoselle, jonka johdolla olin opiskellut teatteritekniikkaa Savonlinnassa vuosina 2006 - 2008. Hänen ehdotuksensa oli, että laihtumisen voisi ratkaista jonkinlaisella ilmasysteemillä tai sitten valmistaa superlonista.

Ensimmäisellä työskentelyviikolla pyysin teatterilta kokeiltavaksi traktorin sisäkumia ja sellainen löytyi. Lisäsin sisäkumiin narut, jotta sain puettua sen päälleni (kuva 17).

Kuva 17. Traktorin sisäkumi puettuna päälleni narujen avulla.
Kuva Taina Natunen 2012

Sisäkumin koko minun päälläni miellytti pukusuunnittelijaa. Itse mietin renkaan painoa päällä sekä sitä, kuinka sen saisi tyhjenemään kyllin nopeasti sekä täyttämistä. Seuraavaksi puin päälleni vanhan lehmä-asun, vain todetakseni, että se oli liian pieni (kuva 18).

Kuva 18. Lehmä-asu oli pieni.

Kuva 19. Puvustonhoitaja Pirkko Jokela auttoi sovittamalla fyllejä ja hametta.

Pohdimme yhdessä toimivuutta, kokoa ja käyttöä. Mietin, että kuinka etenisin.

Toisella työskentelyviikolla minulla oli seuraavat ideat kanan laihtumismekanismin toteuttamiseen:

- rengas, tyhjeneminen
- vaahtuovi, vedetään kasaan
- sisäkkäiset putket- menevät sisäkkäin ja siten pienenevät
- puvun sisällä todella kannetaan jotain, mikä otetaan kohtauksessa pois
- synnytys tapahtuu sermin takana, suuren puvun alla rupsahtanut laiha kanannahkainen kana, joka tulee esiin laihtumisen jälkeen
- pleksi tms. jonka saa litistettyä itseä vasten

Innostuin sisäkkäin menevien putkien ideasta ja ostin sähköputkea sekä käyttövesiputkea. Kokeilin niitä siten, että kaksi käyttövesiputkea menee toistensa sisään. Nämä putket laitoin vanteeksi kerroksellisen hameen alle ja aloin ujuttamaan toista putkea toisen sisään. Muutos suuresta pieneksi oli yllättävän huomaamaton, koska hame oli itsessään niin pöyheä.

Myöhemmin samalla viikolla sain idean, jossa toistensa sisään menevissä putkissa olisi mekanismi, jolla toisen putken saisi nauhan avulla vedettyä toisen putken sisällä pienemmäksi.

Kokeilin myös renkaan tyhjentämistä ja totesin, että renkaan omalla venttiilillä se on todella hidasta. Ja laihtumisen tulisi tapahtua mahdollisimman nopeasti ja helposti.

Toin myös kotoa ilmapatjan, jota kokeilin. Se tyhjeni nopeasti, mutta piti melko kovaa ääntä, sillä tyhjentyminen tapahtui koneellisesti.

Tein pienoismallin ohuesta vaahtomuovista, josta tuli ikään kuin hameen muotoinen tötterö. Tein siihen viiltoja ja pujottelin viiltoihin nauhat. Kokeilin tällaista kokoonvedettävää vaahtomuovisysteemiä (kuva 20).

Kuva 20. Vaahtomuovi pienoismallini

Kolmannella työskentelyviikolla sain puhelimitse kiinni Juhani Parviaisen. Hän oli ensimmäinen ja tämän produktion aikana viimeinen henkilö, joka oli oikeasti toteuttanut näyttämölle laihtumistrikin. Keskustelumme oli minulle haastava, koska tekniset välineet, joita hän minulle suositteli olivat täysin tuntemattomia. Parviainen kertoi toteuttaneensa laihtumistrikin valmistamalla ilmatiiviin pussin, jonka näyttelijä pukee ylle ja jonka voi helposti tyhjentää näyttämöllä. Hän kertoi myös, että jossain on toteutettu laihtumistrikkejä sateenvarjoa muistuttavan mekanismin avulla, mutta ilmasysteemi olisi yksinkertaisempi. Johtuen siitä, että koko jota haimme kanalle ennen laihtumista oli leveydeltään n. 120-150cm, Parviainen oli sitä mieltä, että venttiiliaukon, josta ilma päästetään ulos tulisi olla halkaisijaltaan n.2-5cm. Venttiilin muotoa tiedustellessani hän puhui pomppulinnan venttiileistä, palloventtiileistä ja läppäventtiileistä. Hän kertoi, että minun kannattaisi ommella trikoosta haluamani muotoinen pussi ja päällystää se ohennetulla revultexilla. Ja saadakseni venttiilit pussiin kiinni minun tulisi tehdä niin sanottuja väliliimauksia. (Parviainen, 23.1.2012)

Tämä puhelinkeskustelu sai aikaan sen, että vietin paljon aikaa internetissä selaillen erilaisia venttiileihin ja kumin valmistamiseen liittyviä sivustoja. Otin selvää, millaisia ovat palloventtiili, läppäventtiili ja pomppulinnan venttiili sekä voiko niitä ostaa jostain. Selvittelin venttiilien hintoja.

Kolmannella viikolla en tuntunut pääsevän työskentelyssä eteenpäin, vaikka puvustonhoitaja Jokela kantoi kotoaan ideaksi lasten teltoja, kokeilimme sateenvarjoja ja puvustonhoitaja ideoi kokoontaittuvaa pleksisysteemiä. Mutta minun oli tehtävä päätös. Ja päätin, että lähdän kehittämään ilmasysteemiä.

Suunnitelma oli se, että tekisin kaavan, jonka mukaan ompelisin trikoopussin ja jonka päällystäisin revultexilla. Se, kuinka saisin pussin nopeasti tyhjäksi, oli vielä hämärän peitossa. Täyttämisenkin oli vielä arvoitus.

Ilmasysteemin tekemisen aloitimme yhdessä ompelija Minna Tiukan kanssa pukemalla mallinuken päälle naruilla varustetun traktorin sisäkumin, jonka alle oli laitettu sen verran täytettä, että rengas pysyi paikoillaan. Olin jo tätä ennen pukeutunut nukkea saadakseni aikaan halutun suuren koon ja muodon, jonka tuli olla alapainotteinen.

Kuva 21. Ompelija Minna Tiukka valmistamassa maharöllykälle kaavaa muotoilemalla kaavamuovia renkaan päälle.

Tämän nuken ja renkaan ynnä fyllien päälle aloimme ompelijan kanssa asetella kaavamuovia, josta teimme halutun muotoisen kaavan (kuva 21). Kaavan tekeminen minulle yksin olisi ollut haastavaa, mutta Minna Tiukan kanssa se sujui hyvin. Tämä suuri pussi tulisi valmistaa monesta osasta, jotta haluttu muoto saataisiin aikaan (kuva 27).

Samaan aikaan epäilin, teemmekö asiat liian monimutkaisiksi ja valmistin nopeasti kokeilupussin, joka oli vain kaareva makkara. Huomasin nopeasti, ettei se toiminut. Tämän lisäksi pohdin tyhjentymistä ja jatkoin erilaisten venttiilien etsimistä.

Jatkoin suuren pussin valmistamista. Leikkasin kaavat ja niiden mukaan kappaleet trikoosta. Pohdimme ompelijan kanssa, kuinka painava näin suuresta revultexilla päällystetystä pussista tulee. Minna Tiukka sai idean päällekkäisistä uimarenkaista, sillä ne ovat kevyitä. Päätimme kokeilla sitä ideaa. Ostimme uimarenkaita ja kokeilimme sekä etsimme tietoa kumin vulkanoinnista. Jatkoin kuitenkin alkuperäisen idean kehittämistä, jota varten olin myös valmistanut pienoismallin.

Pienoismalliin olin liittänyt tavallisen neulaventtiilin, eli sellaisen, joita on esimerkiksi pyörän renkaissa. Sain tehtyä pienoismallista ilmatiiviin, joten olin toiveikas.

Seuraava vaihe pussin valmistamisessa oli kappaleiden ompeleminen yhteen kolmannella työskentelyviikolla ja seuraavalla viikolla pussi oli valmis jatkokäsittelyyn. Neljännellä työviikolla täytin suuren mahapussin muovipusseilla päällystetyillä tyynyillä (kuva 22), sillä revultex on myös voimakas liima. Luonnonkuidut se liimaa yhteen todella voimakkaasti, mutta muoviin se ei tartu.

Täytin pussin saadakseni sen oikeaan muotoon. Aloin pensselillä levittämään vedellä ohennettua revultexia mahapussin päälle.

Kerrosten välissä oli odotettava edellisen kerroksen kuivumista. Tämä vaihe työskentelyssä oli melko tylsä ja myös työpäiväkirjan merkinnät ovat lyhyitä kuten ”rellua mahan päälle, siipiä eteenpäin.” (Työpäiväkirja, Camilla Fabricius)

Kuva 22. Täytin puuvillaröllöksen muovipusseihin sullotuilla tyynyillä.

Kuva 23. Kiinnitin röllökkään narut ja laitoin sen roikkumaan valmistustilan kaapin oveen.

Kuva 24. Röllökkä sai pintaansa useita kerroksia Revultexia, juoksevaa luonnonkumia. Käsittely tehtiin molemmille puolille ilmanpitävyyden aikaansaamiseksi.

Näiden työviikkojen aikana olin myös seurannut tammikuun lopussa alkaneita harjoituksia sekä käynyt muiden näytelmien ennakkonäytöksissä. Harjoitusten alkaminen toi työskentelyyn monipuolisuutta.

Viidennen työviikon lopussa olin vihdoinkin päälystänyt mahapussin molemmin puolin 4-5 kertaa revultexilla ja kiinnittänyt siihen väliliimauksien avulla neulaventtiilin. Pääsin vihdoinkin kokeilemaan, onko pussi ilmatiivis. Täytin pussin paineilmapistoolilla ja kyllä, se oli ilmatiivis. Venttiili, jonka olin asentanut, oli toimiva! Olin helpottunut ja kaikki, joille pussia esittelin, olivat tyytyväisiä. Tosin Natunen oli sitä mieltä, että muoto olisi saanut olla vielä alapainotteisempi.

Mietimme yhdessä prosessia eteenpäin ja totesimme, että maharöllykän voisi kiinnittää vartaloon hihnoilla. Ja tämän hihnaidean toteutinkin heti samalla viikolla. Ompelin hihnat ja soljet ja kiinnitin ne revultexilla mahapussiin.

Minulla oli tehokas ja helpottunut olo!

Kuudennella työviikolla kehittelemäni mahapussia ja kokeilin sitä nauhojen kanssa mallinukan päälle (Kuva 25). Tämä mahapussi toimisi myös kiinnitysalustana pyrstölle.

Kuva 25. Pullea maharöllykkä mallinukan päällä.

Kuva 26. Röllykkä ja pyrstö mallinuken päällä.

Tein töitä muiden puvun osa-alueiden kanssa ja samalla mietin, kuinka ratkaista tyhjentyminen. Kävimme Minna Tiukan kanssa monta keskustelua aiheesta ja saimme mielenkiintoisia ideoita. Onneksi olin tehnyt pienoismallin, jonka avulla saatoinkin kokeilla. Kokeilin esimerkiksi muovipurkin kantta, sekä tavallisesti, että niin, että purkki on kiinnitetty korkki alaspäin revultex-röllykän sisään, jolloin korkin saa auki työntämällä sitä alaspäin. Tämä ei toiminut, sillä purkkien kannet eivät kestäneet ilmanpainetta.

Kirjoitan 16.2.2012 työpäiväkirjassa, että ”minulla on pari päivää aikaa löytää toimiva ratkaisu siihen, kuinka kana tyhjenee helposti ja nopeasti ja tekniikka huomaamattomana näyttämöllä” (Camilla Fabricius, työpäiväkirja). Tämä siitä johtuen, että olin asettanut itselleni tavoitteeksi aikatauluun, että kana laihtuu pe. 24.2.2012, tällöin olisi 2. sovitus, jolloin näyttelijä Henna Haverinen tulisi kokeilemaan asua päälleen toisen kerran.

Seitsemäs työviikko alkoi, tämän viikon perjantai oli minulle laihutumisen deadline. Heti maanantai-aamuna kävin läpi kaikki muistiinpanot, luonnokset ja muun aineiston, jota minulle oli siihen mennessä kertynyt. Etsin oivallusta laihutumisen tekniikan suhteen. Sitten menin kaupungille, kiertelin muutamissa liikkeissä ja ostin lopulta kaksi muovista kierrekorkillista säilöntätölkkä.

Teatterilla leikkasin tölkit auki jokaiselta neljältä sivulta, hioin hiekkapaperilla muovipinnan karheaksi ja liimasin sekä ulko- että sisäpinnalle kontaktiliimalla puuvillakangasta. Myöhemmin käsittelin kangaspinnat revultexilla pariin kertaan.

Loppuviikosta tein röllykän taka-osaan ison viillon ja etupuolelle valittuihin kohtiin reiät. Levitin revultexia korkkien aukileikatuille kangaspäällysteisille pinnoille ja liimasin korkit siten, että ne tulivat läpi etupuolen rei'stä. Revultexia piti levittää tässäkin vaiheessa useita kerroksia, jotta rakenteesta tulisi ilmatiivis.

Tämän vaiheen jälkeen röllykässä oli siis kierrekorkit, jotka saattoi vain kiertää auki ja ilma pääsi niistä ulos (kuva 28).

Perjantaina 24.2.2012 minulla oli käsissäni helposti täytettävä ja nopeasti ja helposti tyhjennettävä maha. Olin innoissani! Esittelin laihtumisen työryhmälle ja olimme kaikki iloisia ja helpottuneita. Kana laihtui nopeasti ja vaikka korkkeja joutui pyörittämään auki, olimme varmoja, että se onnistuisi myös näyttämöllä.

Tältä osin röllykkä oli nyt valmis. Se saatiin harjoituksiin ja aluksi Henna avasi korkit itse, mutta lopulta päädyttiin siihen, että vastaanäyttelijä Antti Launonen, joka esitti Pekka Töpöhäntää avaa munimiskohtauksessa korkit, jolloin kana laihtuu.

Röllykkä oli kevyt ja mukava päällä leveiden nauhojen ansioista, joilla se kiinnitettiin ylle. Se oli kaikin puolin hyvä.

Tällä seitsemännellä työviikolla ollut sovitus meni hyvin, vaikkakin kaikessa oli korjattavaa.

Tein listan siitä, mitä oli valmiina ja mitä meiltä puuttui:

On:

- lasit
- villatakki
- siipien pohjat
- mekkopohja
- pyrstön muoto + materiaalit + kiinnitys
- röllykän pukemissysteemi
- ilmalla täyttyvä röllykkä

Puuttuu:

- kaikki viimeistely
- pyrstön päällykset
- tyhjennysmekanismi
- villatakkiin siipien kiinnitys
- jalat?!

Kuva 27. Röllykän kaava.

Kehittäessäni ensimmäiseen röllykkään tyhjentyismekanismia, suunnittelin samaan aikaan jo toista paranneltua röllykkää. Ongelmana oli, että pussin muoto kärsi, kun se täytettiin ilmalla. Toista röllykkää suunnittelin siten, että se olisi tehty joustamattomasta puuvillakankaasta ja sen kappaleiden väleihin olisi kiinnitetty ilmaa läpäisevää verkkokangasta, joka pakottaisi muodon pysymään samana, myös ilmalla täytettynä. Aloin myös valmistamaan tätä toista röllykkää.

Kuva 28. Henna Haverinen ja Antti Launonen harjoituksissa, kana munii juuri tossuun. Röllykässä näkyvät valkeina ylhäällä tyhjennyskorkit.

Viimeisellä viikolla ennen ensi-iltaa, kun kaikki alkoi olla valmista, löytyi vielä röllystäkin hiomista. Päälyystin korkit mekkokankaalla, samoin röllykän korkkien ympäriltä, jotta tyhjeneminen olisi siltä osin mahdollisimman huomaamatonta.

Toista röllykkää tein aina silloin, kun minulla ei ollut mitään muuta tekemistä ja tarkoitukseni oli, että saisin sen valmiiksi ennen ensi-iltaa, jotta sitä voisi myös kokeilla. Kaikenlaista työtä oli kuitenkin niin paljon, etten saanut sitä aivan valmiiksi. Sen valmistaminen oli paljon monimutkaisempaa, sillä välirakenteiden takia sitä ei voinut enää kääntää kokonaan nurin, ja kuitenkin revultexia täytyi saada levitettyä joka puolelle. Täytyi myös varoa, ettei revultexia mennyt verkkojen päälle, jolloin ne olisivat menneet tukkoon. Siksi teippasin verkot piiloon. Olen kuitenkin ylpeä itsestäni, että aloin kaiken tekemisen keskellä vielä kehittämään ideaa pidemmälle ja toinen röllykkä jäi myös teatterille, ja toivon siitä olevan hyötyä jatkossa.

Röllykän kehittäminen oli varsinainen matka tuntemattomaan. Lopputulokseen olen tyytyväinen. Sain kaiken valmiiksi ajallaan ja röllykkä toimi erittäin hyvin näyttämöllä.

Laihtumisesta vielä sen verran, että ensi-illassa kana sai väliaplodit. Minä istuin liikuttuneena ja onnellisena katsomossa.

Kuva 29.

Kuva 30.

Ensimmäisessä kuvassa vasemmalta (kuva 29) skenografi yllään kanan asusta mekko, jonka alla on röllykkä pulleana. Mekko on piukea ja sopiva. Muotolaskokset saavat mekon istumaan todella hyvin röllykän päälle. Toisessa kuvassa (kuva 30) röllykkä on laihdutettu, ja voi nähdä, kuinka puku roikkui laihtumisen jälkeen. Tämä roikkuminen oli alusta alkaen yksi tavoite – Natunen halusi saada aikaan löysän nahkan oloisen puvun laihtumisen jälkeen.

Minulla ei ole juurikaan hyviä kuvia näyttämöltä, sillä kohtaus oli todella lyhyt ja viimeiseen asti oli katsottava kanaa tutkien, onko vielä jotain korjattavaa. Aikaa kuvaamiseen kohtauksen aikana ei juuri ollut. En myöskään halunnut enää lähellä ensi-iltaa räpsiä kuvia salamalla, etten olisi häirinnyt harjoitusta.

9.2 Pyrstön suunnittelu ja valmistus

Pyrstön suunnittelu alkoi toisella työviikolla siitä, että piirsin pyrstön muotoa paperille ja juttelin muodosta pukusuunnittelijan kanssa. Ompelija Tiukka suositteli, että valmistaisin pyrstön solumuovista ja niin aloin myös tekemään. Solumuovi on hyvä materiaali erilaisten muotojen rakentamiseen, sillä sitä on helppo leikata ja kappaleet voi liittää yhteen kuumaliimalla liimaten. Jo muutamassa päivässä sain aikaan solumuovista valmistetun pyrstön, jonka muoto oli mielestäni melko hyvä (kuva 31).

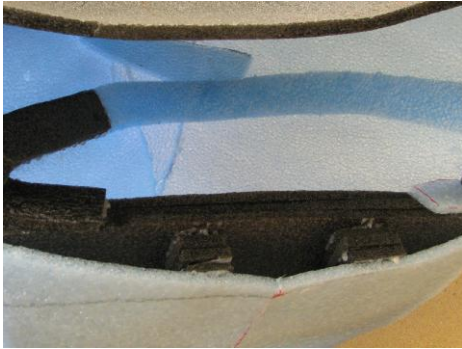
Kuva 31. Solumuovista valmistettu pyrstö.

Meni useampi viikko, ennen kuin pyrstöön tuli mitään muutoksia. Viikolla viisi, kun röllykkä oli ilmatiivis jatkoin pyrstön kanssa. Kävi ilmi, että pyrstön voi kiinnittää reunoistaan suoraan kiinni röllykkään. Tähän tarvittiin tarrat sekä pyrstöön, että röllykkään. Kiinnitin tarrat ensin puuvillakangaskaitaleisiin ja sitten kuumaliimalla pyrstöön (kuva 31). Tämä oli toimiva ratkaisu.

Kuva 32. Anna-Kaisa mallina pyrstölle ja röllykälle.

Kun sitten kokeilimme pyrstöä ja rölyä yhdessä ompelija-harjoittelija Anna-Kaisan päälle, viikolla kuusi, totesimme, että tarroja piti hieman siirtää ja pyrstöön tehdä tukirakenteita, jotta muoto pysyisi sopivan pystynä (kuvat 32). Leikkasin pyrstön uudelleen auki saadakseni siihen tukirakenteita ja suoristaakseni takakiilan (kuva 33). Lisäksi pyrstöä piti tehdä matalammaksi ja ompelin siihen vyötärökaitaleen, jotta pyrstön sai näyttelijän päälle siten, että vyötärökaitale tulee tarroilla edestä kiinni.

Kuvat 33 ja 34 pyrstön valmistusta.

Ensimmäisessä sovituksessa 23.2.2012 pyrstön muoto todettiin hyväksi, mutta sitä ei vielä oltu päällystetty (kuva 34).

Toisessa sovituksessa 28.2.2012 todettiin, että pyrstön reunat jäivät hassusti törröttämään kun kana laihtuu. Tämä korjattiin ottamalla paloja pois sivusta, jotta se laihtumisen jälkeen olisi hyvä.

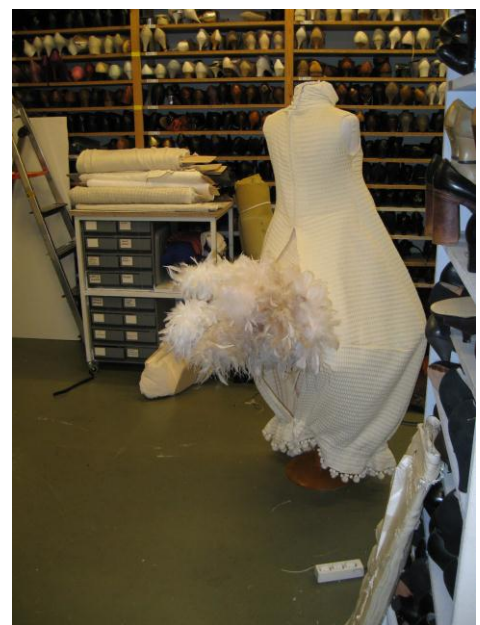
Pyrstön päällysmateriaali oli pitkään auki ja ehdin jo piirtää sitä varten yhdet kaavat ja tehdä päällyksen lakanakankaasta, kunnes selvisi, että päällyksen tulee olla tiukka. Ja lopulta materiaalikin löytyi, kun pukusuunnittelija löysi mieluisan trikoon ja pitsikankaan, jotka ompelin päällekkäin ja näin pyrstöstä tuli valkoinen ja kaunis.

10. työviikolla kanalla oli koko asu päällään ja totesimme, että pyrstö ei ole hyvä. Näyttämöllä se ei vain toiminut. Oli selvää, että pyrstöön tarvittiin lisää pehmeyttä, sulkia ja sulkanauhaa eli plyymiä. Ajattelin hiljaa mielessäni, että jos aikaa olisi enemmän, tekisin kokonaan uuden pyrstön, sellaisen pehmeän.

Tainan idea oli katkaista pyrstö rajusti lyhyemmäksi ja täyttää aukko vaahtomuovilla. Tähän vaahtomuoviin voisi tökkiä kiinni plyymiä, jotka olisi ommeltu kiinni karkaaseihin eli kankaalla päällystettyyn rautalankaan. Näin teimme.

Työskentely oli hidasta sillä karkaasit ja plyyminauha on ommeltava yhteen käsin. Kun olin saanut kiinnitettyä plyymit karkaaseineen kiinni pyrstöön, oli taas läpimeno, ja pyrstö oli hyvä (kuva 35).

Vielä pientä hiomista, kuten mekon kiinnittäminen takaa tarroilla pyrstöön. Muuten pyrstö oli valmis ja toimiva.

Kuva 35. Valmis pyrstö nukella.

Pyrstön valmistuksessa on myös nähtävissä teatterityöskentelyn prosessien luonne, että joskus jokin asia näyttää hyvältä, kunnes sen näkee näyttämöllä ja toteaa, ettei se toimi. Täytyy vaan hyväksyä se ja jatkaa eteenpäin, kunnes lopputulos on tyydyttävä. Alla olevassa kuvassa Henna Haverinen valmis röllykkä ja valmis pyrstö yllään näyttämön sivussa ennen kohtausta (kuva 36).

Kuva 36. Valmis pyrstö ja röllykkä Henna Haverisen päällä. Kuva on otettu kaupunginteatterin suuren näyttämön takaa ennen kohtausta.

9.3 Villatakki ja siivet

Heti ensimmäisellä viikolla etsiessäni innoitusta pukuvarastosta löysin siellä yhden hyllynpätkän valkoisia villatakkeja. Ajattelin, että kanalla voisi olla valkoinen piukka villatakki, joka korostaisi ala-osan kokoa ja olisi myös naisellinen ja äidillinen. Löytämäni villatakki oli vanha, kulunut ja käsintehtyn oloinen (kuva 38).

Kanan villatakki ja siivet kehittyivät pikkuhiljaa muun prosessin rinnalla. Koska muidenkin hahmojen eläimellisyys oli viitteellistä, ajattelimme pukusuunnittelijan kanssa, että myös kanan siivet voisivat olla enemmän viitteellisiä.

Pohdimme myös, mitkä elementit ovat välttämättömiä, jotta katsojat tunnistaisivat hahmon kanaksi. Minusta siihen tarvitaan varsin vähän, lähinnä se, että joku menee lavalle ja sanoo: ”Pot”.

Ajatuksemme oli, että kanan siivet rakennetaan villatakin päälle tuunaamalla. Etsin materiaaleja ja tein kokeiluja niillä, joita skenografi oli katsonut valmiiksi. Ompelin erilaisia vaaleita kankaita ja pitsejä yhteen sulan muotoon ja kiinnitin osaan karkaasit, jotta niitä sai taivutettua.

Kuva 37. Siipimateriaaleja.

Siipien valmistuksessa oli paljon työtä, sillä ne muodostuivat monesta pienestä osasta. Kaikki nämä pienet osat kiinnitin villatakkiin käsin ompelemalla (kuva 38).

Ylemmässä kuvassa (kuva 37) näkyy siiven alkuja pitsistä, huovasta ja puuvillasta. Toisessa kuvassa villatakin päälle on kiinnitetty näitä siipiaineita. Siivet kehittyivät tästä melko paljon.

Villatakin hihat lyhensin kääntämällä, jotta käsien kapea muoto pääsisi paremmin esiin. Kanalla oli käsissä valkoiset hansikkaat. Villatakki pysyi samana koko prosessin ajan, vaatien vain pientä hiomista. Esimerkiksi vyölenkit piti siirtää, jotta villatakki istui kunnolla näyttelijän päällä. Samoin kankaisia sulkia, höyheniä ja plyymiä lisäsin vielä viimeisillä viikoilla. Värjäsin plyymiä itse, sillä asu kaipasi valkoisen rinnalle enemmän vaaleanruskeita sävyjä. Plyymi värjäntyy hyvin ja helposti (dylon-väreillä), mutta se täytyy kuivata hiustenkuivaajalla, jotta se pysyy pörheänä. Tämä on melko aikaavievää puuhaa.

Villatakki ja siivet olivat jo ensimmäisessä läpimenossa melko hyvät. Niiden kanssa valmistusprosessi oli helpompi.

Kuva 38. Villatakin ja siivenalut.

Villatakkiin tuli lopulta siipiaineksia, eli ompelemiani kankaisia sulkia sekä paljon plyymiä! Ompelin plyymiä käsin villatakin reunoihin kaikkialle, sitä tuli myös höyhenten sekaan (kuva 39).

Lopulta hiomista oli myös siinä, kuinka villatakki puetaan päälle, sillä se ei voinut olla tyhjentymisreikien päällä. Tätä varten määritimme tarkat kohdat, joista villatakki kiinnitettiin neppareilla kiinni mekkoon.

Plyymeillä oli tärkeä tehtävänsä myös siksi, että ne olivat riittävän kevyitä, jotta ilma pääsi ulos kanasta, mutta peittivät silti aukkoja, jotka jäivät tyhjentymisen jälkeen avonaisiksi.

Villatakista ja siivistä tuli myös hyvät.

Kuva 39. Taina Natunen mallina, yllään valmis villatakki siipineen.

9.4 Mekko

Sain idean mekosta jo heti ensimmäisellä viikolla. Ajatus säilyi koko prosessin ajan samana. Kyseessä oli luonnonvalkoinen/vaalea mekko, joka puetaan röllykän päälle. Mekon valmistusprosessi pääsi käyntiin, sitten kun olimme saaneet röllykän kutakuinkin valmiiksi, sillä mekon kaavan pohjana käytimme röllykän kaavaa (kuva 40).

Alkuvaiheessa suunnittelin, että mekon kankaaseen tulisi osia, jotka itse huovuttaisin. Pinnan tulisi olla epätasainen ja pehmeä. Lopulta kävi kuitenkin niin, että pukusuunnittelija löysi pukuvarestosta niin kauniin, eräänlaisen vohvelikankaan, ettei pintaan kaivattu mitään erityistä lisää.

Viikolla kuusi teimme Minna Tiukan kanssa mekon kaavan valmiiksi. Mekosta tuli liivimekko, joka muodostuu 12 osasta, sillä mekon tuli istua kunnolla röllykän päälle ja olla täten sangen erikoisen muotoinen. Tiukan ammattitaito tuli hyvin esille tämänkaltaisissa tehtävissä, sillä hänelle ei ollut mikään ongelma suunnitella ja valmistaa tällaista erikoista kaavaa.

Kuva 40. Mekon kaava muotoiltiin kaavamuovilla röllykän päälle.

Kuva 41. Minna Tiukka sovittamassa mekkoa nukelle.

Mekkokangas oli kuitenkin aivan vitivalkoinen, joten meidän täytyi värjätä se itse. Ensin vaikutti siltä, että värjäyksestä tuli liian voimakas, mutta kauempaa katsottuna se olikin oikein hyvä. Mekon ompelemisessa oli iso työ, sillä siinä oli aivan valtavasti kangasta. Jokainen vaihe oli sen takia melko työläs – niin leikkaaminen, huolittelu kuin ompeleminenkin (kuva 41). Mekkoon tuli myös useita muotolaskoksia muotoa tekemään. Mekko oli jo heti ensi sovituksella melko hyvä, mutta pientä hiomista riitti ensi-illan tienoille saakka.

Mekkoa piti muun muassa kaventaa kaikista saumoista, siihen piti tehdä reiät röllykän korkeille ja kantata ne, ommella vetoketju taakse (jonka ompelija teki), ja helmaa korjattiin useamman kerran. Samoin mekkoa täytyi kaventaa ja muotolaskoksia ommella lisää. Muutokset tuli tehdä sovittamalla ja sovitukselta varten nukke oli aina puettava. Pukemista varten röllykkä tuli hakea ja täyttää, pyrstö kiinnittää. Puettavaa oli paljon!

Viikolla kahdeksan mekkoon on tehty seuraavia muutoksia: helmaan tehtyä rimpsua lyhennettiin, ja helmaan päätettiin lisätä pampulanauhaa, iso ja pientä toisiinsa kiinni ommeltuina (Kuva 42). Samoin nauhakuja täytyi siirtää. Mekossa oli helmaa n. 2,5m. Minua myös huolestutti, että jos lyhennän mekkoa, mitä jos sitä seuraavassa käänteessä halutaankin pidemmäksi?

Viikolla 10 olen viimeistellyt mekkoa, ommellut helmaan napin, jotta sen saa takaa pyrstön alta yhteen kiinni ja ommellut pääntielle käänteeseen. Mekossa oli paljon ompelemista ja opin taas ompelusta uutta. Opin vaihtamaan saumurin langat sujuvasti.

Kuva 42. Mekko nuken päällä.

Ennen ensi-iltaa mekko kaipasi myös pehmeyttä ja ompelin mekkoon käsin plyymiä. Lisäsin vielä tarrat sekä mekkoon, että pyrstöön, jotta ne ovat kiinni toisissaan. Mekossa täytyi ottaa huomioon myös se, miltä se näytti laihtumisen jälkeen. Pukusuunnittelijan alkuperäinen idea oli, että laihtumisen jälkeen kana on rupsahtanut, ikään kuin nahka roikkuisi sen yllä. Tämä onnistui mekon kanssa varsin hyvin. Kiinnitin sekä mekon nurjalle puolelle - että röllyyn tarrat, jotta mekko pysyy paikoillaan myös laihtumisen jälkeen.

Useampi päivä kului kokonaan, kun ompelin käsin plyymiä siipiin sekä mekkoon. Tämä lisäsi arvostustani sekä entisaikojen naisia ja heidän tekemiään käsitöitä kohtaan että teatterin ompelijoita kohtaan, sillä useat historialliset puvut tai muuten erikoisemmat puvut vaativat käsinompelua.

Kaiken kaikkiaan myös mekko onnistui hyvin ja kaikki ongelmat pystyttiin ratkaisemaan (kuva 43). Ompelija Minna Tiukka oli apuni ja tukeni tässä ompeluprojektissa.

Kuva 43. Kuvassa scenografi Taina Natunen yllään melkein valmis mekko. Mekkoon tuli vielä lisää plyymiä eli höyhennauhaa. Näillä nauhoilla piilotettiin korkkien reiät.

9.5 Päähine ja kauluri

Ensimmäinen idea oli vanhasta neuleesta ommeltu kypärämäinen päähine, johon tulisi jonkinlainen punainen helttä (kuva 44). Viikolla seitsemän totesimme, että päähine ei ole hyvä ja kehittelemme muita ratkaisuja. Etsin pukuväestöstä erilaisia valkoisia pipoja ja hattuja kanaa varten. Pukusuunnittelija ja minä innostuimme yhdestä virkatusta baskerista, johon ajattelimme yhdistää punaisen vanhan peruukin. Peruukki täytyi vain värjätä ensin. Värjäsin sen Dylon-väreillä punaisemmaksi ja aloin työstämään. Kokeilin eri vaihtoehtoja ja lopulta ompelin kirkkaan punaista villalankaa tupsuina baskerin läpi sieltä täältä. Se oli mielestämme ihan hyvä.

Idea tuntui hyvältä, kunnes näimme kanan päähine päässä ja 60-luvun silmälasit silmillä näyttämöllä kohtauksessa (Kuva 45). Eihän se toiminut ollenkaan. Kohtaus oli hyvin lyhyt. Olimme luoneet kanasta persoonan, jossa oli viitteitä 60-lukuun, kierrättämiseen ja vaihtoehtojatteluun. Siinä oli kuitenkin aivan liikaa informaatiota hahmoksi, joka esiintyy vain yhdessä lyhyessä kohtauksessa ja etenkin kun keskiössä on hahmon toiminta eli muniminen ja lisäksi muodonmuutos eli laihtuminen. Totesimme molemmat Natusen kanssa, että kanan on oltava mahdollisimman selkeä. Päätimme, että päähineen tulee olla tiukka kypärämyssy, jossa on selkeä punainen helttä.

Kuva 44, ensimmäinen päähine.

Kuva 45. Helttä numero 2.

Koska minulla oli paljon työtä puvun muiden osien kanssa, pukusuunnittelija pyysi ompelija Heidiä valmistamaan päähineen ja siihen sopivan kaulurin. Hän on erikoistunut ompelemaan erilaisia hattuja ja päähineitä ja häneltä se onnistui helposti ja nopeasti. Päähineestä tuli todella hyvä.

Se oli valkoista vähän kiiltävää trikoota, tiukka ja istuva ja helppä on melko näyttävä, painava ja hyllyvä. Päähineen lisäksi kanalla oli kauluri samaa materiaalia (kuva 46).

Kuva 46. Valmis päähine.

9.6 Jalat

Aivan ensimmäinen ajatus oli, että kanalla olisi valkoiset nahkaiset saapikkaat. Seuraava ajatus oli, että kanalla olisi ruskeat kumisaappaat (kuva 47). Mutta lukuharjoituksessa joku näyttelijöistä heitti, että kanallahan tulee olla sellaiset ohuet tikkujalat (kuva 48)! Niinpä pukusuunnittelija kävi lainaamassa Kuopion sirkukselta kahdet jalkoihin kiinnitettävät puujalat. Pidemmät ja lyhyemmät. Näillä näyttelijä Henna Haverinen sitten alkoi harjoitella. Täytyy kyllä sanoa, että hän oli luonnonlahjakkuus, sillä heti alusta saakka hän pysyi ongelmitta pystyssä pidemmälläkin, eli 50cm korkeilla jaloilla.

Haasteena oli, kuinka jalat saataisiin näyttämään kanan jaloilta. Tämä pysyi pitkään miettimisasteella, kun puvun kanssa oli niin paljon miettimistä muutenkin. Minä en ollut erityisen innostunut näistä puujaloista: visuaalisesti ne eivät miellyttäneet, joskin ne säilyivät esityksessä.

Kuva 47. Kumpparit kanalle?

Jalat vaikuttivat hyvin paljon kanan liikkumiseen ja olemiseen näyttämöllä, tästäkin syystä viikolla kahdeksan pukusuunnittelija ehdotti, että jalat päällystettäisiin ruskealla ohuella trikoolla, niin, että niistä tulisi mahdollisimman huomaamattomat. Natunen ehdotti, että ompelija Kaija tekisi jalkojen päällykset, sillä minulla oli paljon muitakin. Kaija ompeli vaaleanruskeasta trikoosta ruttuun ommellut päällykset, jotka kiinnitettiin tarroilla takaa yhteen ja niistä tuli erinomaiset (Kuva 49).

Kuva 49. Valmiita kanankoivet.

Kuva 48. Puujalat

Olin ihan tyytyväinen, ettei minun tarvinnut alkaa kehittelemään niitä, sillä ammatti-ompelija suunnitteli ja valmisti ne paljon nopeammin kuin minä, joka en edes ole koulutukseltani ompelija, vaikka sitä jonkin verran olenkin tehnyt.

10. Valmis roolihahmo näyttämöllä

Kaiken ollessa valmista 2. ja 3. pääharjoituksessa olo oli helpottunut, onnellinen ja hieman tyhjä. Työskentelyni teatterilla oli tullut päätökseensä ja kana oli lopultakin valmis ja hieno! Olin työhön hyvin tyytyväinen ja myös väsynyt. Olin antanut ja saanut paljon sekä ammatillisesti että ihmisenä.

Kanan puvussa oli monta osaa. Henna Haverinen tuli kohtauksesta kulisseihin, jossa pukija odotti häntä valmiiksi ilmalla täyttämänsä rölykän kanssa. Ensimmäinen nopeasti kissa-asu ja peruukki pois. Sama aluspaita sekä sukkahousut kävivät myös kanalle, samoin maski. Sitten tennarit jalkaan ja puujalat päälle. Henna seisoi puujaloilla, kun pukija auttoi hänen ylleen kypärämyssyn, hanskat, pyrstön, rölykän, mekon ja lopulta villatakin. Näissä kaikissa oli vielä erinäisiä tarroja ja neppareita, joilla varmistettiin, että kaikki pysyi kohdallaan. Aikaa ei jäänyt paljon, kun Henna vaappui jaloillaan ison mahansa kanssa kulisseihin valmistautumaan kohtaukseen. Sitten kohtaus - pot pot, muniminen, laihtuminen ja takaisin kulisseihin riisumaan kaikki ja pukemaan takaisin kissa-asu peruukkeineen.

Mikä teki kanasta näyttämöllä hyvän (kuva 50)? Värit olivat onnistuneet, vaalean sävyjä oli useita. Hahmo oli selkeä, mutta ei kuitenkaan liian helpolla toteutettu. Suuri koko, vaappuva käynti. Tekniikka toimi hienosti ja toi mukanaan yllätyksen eli laihtumisen. Kanan puvussa oli myös höyhenten pehmeyttä sekä liikettä, joka teki siitä elävän.

Näytelmä kokonaisuudessaan oli mielestäni upea. Lavastus, puvustus ja tarpeisto toimivat yhdessä luoden illuusion kissojen maailmasta.

Yleisön reaktiot kanasta olivat hyvin positiiviset. Lapset usein huudahtivat heti kun kana astui lavalle: ”Kana!” Ja muniminen ja laihtuminen olivat hauskoja. Sain palautetta, että monet olisivat toivoneet kanan palaavan vielä näyttämölle. Paras palaute minulle olivat ensi-illan väliaplotit kanalle. Silloin tunsin todella onnistuneeni työssäni.

Kuva 50. Kana on valmis. Valokuva: Petra Tiihonen 2012, Alias-studio

11. Arviointi

Ensi-illan lähestyessä ja työskentelyn tullessa kohden loppua kävimme arviointikeskustelun puvustonhoitaja Pirkko Jokelan kanssa, jonka kanssa olimme tehneet yhteistyötä ja joka oli seurannut työskentelyäni läheltä koko kolme kuukautta, jotka talossa olin. Hän sanoi, että ainoa hetki, jolloin hän huomasi minussa epävarmuutta ja epäröintiä oli silloin, kun minun piti tehdä päätös siitä, millä tekniikalla toteutan laihtumisen. Hän oli aivan oikeassa. Silloin olin epävarma ja päätöksen tekeminen oli minulle haaste. Sitten, kun olin päätöksen tehnyt, työskentely eteni taas hyvin. Ensimmäiset viikot olivat epävarmuuden aikaa, sillä monet asiat olivat niin uusia. Kokonaisuudessaan luotin itseeni ja siihen, etten jää haasteiden kanssa yksin, vaan saan tukea niissä tilanteissa, joissa sitä tarvitsin.

Alussa tekemäni kaavio (kuvio 2, s. 10) vastasi todellista prosessia pääpiirteittäin. Todellisuudessa minulla ei kuitenkaan ollut aikaa loputtomiin kokeiluihin, vaan kanan suunnittelua ja valmistamista oli vietävä koko ajan päättäväisesti eteenpäin. Ensimmäiset kaksi viikkoa teatterilla käytin lähinnä suunnitteluun ammentaen ideoita muun muassa internetistä ja koulun materiaalikirjastosta. Mutta sitten minulla alkoikin olla hoppu saada laihtumismekanismi valmistaminen käyntiin. Mitään varmuutta ei ollut siitä, että ideani olisi toimiva, mutta minun oli pakko valita yksi suunnitelma ja edetä vaihe vaiheelta eteenpäin.

Jokainen vastaan tullut ongelma tuli ratkaistuksi ja työtä riitti aivan ensi-illan kynnykselle saakka. Kaaviossani se piti paikkansa, että itsearviointia tein koko prosessin ajan. Samoin etenkin pukusuunnittelija Taina Natusen palaute, toiveet ja kritiikki olivat työskentelyn kannalta avainasemassa.

Vaikka olen aiemminkin työskennellyt teatterissa, prosessin intensiivisyys yllätti minut jälleen. Työskentelyä leimasi luovan hulluuden ja luottamuksen tunnelma, joka auttoi uskomaan hyvään lopputulokseen.

12. Ammatillinen kehittyminen

Huomasin hallitsevani ammattimaisesti jo monet asiat. Aikataulun laatiminen ja siinä pysyminen on tärkeää, siinä onnistuin. Teatterityössä korostuu kyky joustaa ja tehdä yhteistyötä. Siinäkin onnistuin, paljolti siksi, että olin niin hyvien ihmisten ympäröimä. Kehityin monissa käytännön taidoissa kuten ompelemisessa, värjäämisessä sekä erilaisissa tekniikoissa, kuten Revultexin käyttämisessä. Oli hienoa oivaltaa asioita. Suunnitella ja toteuttaa ja todeta, että suunnitelma toimii. Se oli nautinnollista. Intohimo, ilo ja halu tehdä kantavat pitkälle. Niiden avulla kestää ne pitkäväteiset tai rasittavat työvaiheet, jotka myös liittyvät mihin tahansa työhön.

Jatkossakin teatterityö kiinnostaa minua. Olen innostunut ja kiinnostunut ammatillisesti monenlaisista asioista ja uskon omiin kykyihini. Minua kiinnostaa valokuvaus, maalaaminen ja niiden kautta tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden edistäminen maailmassa. Minua kiinnostavat teatterityö, suunnitteluprosessit, opettaminen ja taideterapia. Tällä hetkellä ammatillisesti päällimmäisenä on oman taiteellisen äänen vahvistaminen ja oman muotokielen löytäminen sekä löytää tilaisuuksia työskennellä luovissa produktionissa.

Palatakseni kanaan ja tähän produktion, olen ylpeä, että kanani laihtui näyttämöllä ja olin mukana luomassa niin upeata kokonaisuutta (kuva 51).

Kuva 51. Valmis kana näyttämöllä.

Kuvaluettelo

Kuvio 1, Camilla Fabricius 2012. Pohjautuen tietoihin: <http://teatteri.kuopio.fi/fi/henkilokunta/>
Kuvio 2, Camilla Fabricius 2011. Pohjautuen Pirkko Anttilan realistisen evaluaation malliin.

Kuvat 1-8 Camilla Fabricius 2012. Kuvat tekijän luonnoskirjasta.

Kuva 9 Camilla Fabricius 2012.

Kuva 10 Taina Natunen 2012.

Kuvat 11-16 Camilla Fabricius 2012.

Kuva 17 Taina Natunen 2012.

Kuvat 18-48 Camilla Fabricius 2012.

Kuva 49 Petra Tiihonen 2012, Alias-studio.

Kuva 50 Petra Tiihonen 2012, Alias-studio.

Kuva 51 Camilla Fabricius 2012.

Kuva 52 Petra Tiihonen 2012, Alias-studio.

Lähteet:

Anttila, Pirkko 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Hamina: Akatiimi Oy.
Fabricius, Camilla 2012. Työpäiväkirja. Tekijän hallussa.
Knutsson, Gösta, Anttonen, Helena. Pekka Töpöhäntä. Tekijänoikeuksia valvoo Näytelmäkulma.
Näytelmä saatavissa Näytelmäkulmasta.
Natunen, Taina. Sähköpostiviesti 2.1.2012. Tekijän hallussa.
Parviainen, Juhani 2012. Puhelinkeskustelu 23.1.2012
Seppälä, Mikko-Olavi 2002. Torpalta taloon sata vuotta kuopiolaista teatteria. Juankoski:
Juankosken Kirjapaino Oy.

Internet-lähteet:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Chicken> [viitattu 16.1.2012]
<http://searchwallpaper.org/chicken-pictures.html/barred-rock-chicken> [viitattu 16.1.2012]
www.teatteri.kuopio.fi [viitattu 30.9.2012]
<http://www.youtube.com/watch?v=gLVXWyMRLes>) [viitattu 19.1.2012]

Lähdekirjallisuutta:

Campbell-Harding, Valerie: Edges&finishes in machine embroidery, 2004. B T Batsford, Chrysalis Books Group The Chrysalis Building Bramley Road London W10 6SP
Laury & Aiken: Fantastiska kläder, 1973. Litton Educational Publishing Inc., New York 1973, ICA-förlaget AB, Västerås 1976.
NUNONUNO: FUWAFUWA, 1998. Published by Nuno Corporation, Axis Bldg, 5-17-1 Roppongi, Minato-ku, Tokyo 106-0032, Japan
Wuthnow, Robert: Creative Spirituality, 2001. University Of California Press, Berkeley, Los Angeles, London

Liitteet

Liite 1. Aikataulu

Röyhkeli + 74 Gammel

Ma 13.2. Masu-röyhkeli kuntoon tällä viikolla	Ti 14.2.	Ke 15.2. Mekon kaavat pyrstö	To 16.2. Mekon ompelu	Pe 17.2. 1. sovitus!!!	La 18.2.	Su 19.2.
Ma 20.2 Mekkoa tekemään! Laihtuminen onnistuu näyttämöllä tällä viikolla!	Ti 21.2 1. sovitus klo. 12	Ke 22.2	To 23.2	Pe 24.2 Laihtuminen! 2. sovitus	La 25.2.	Su 26.2
Ma 27.2 Kokonaisuus 12-12.30	meikko + Ti 28.2 pyrstö Siivet 2. sovitus	pyrstö? Ke 29.2. Päähine + pyrstö	To 1.3 Kokonaisuus	pyrstö ok Pe 2.3 meikko ok Mekko sovituksessa!	La 3.3	Su 4.3
Ma 5.3	Ti 6.3	Ke 7.3 Kana valmis	To 8.3	Pe 9.3 meditaatio kurssi	La 10.3	Su 11.3
Ma 12.3	Ti 13.3	Ke 14.3 Kana valmis.	To 15.3	Pe 16.3	La 17.3	Su 18.3

Kokonaisuus valmis näyttämölle

Ma 19.3. 1. valmistus	Ti 20.3 2. valmist.	Ke 21.3 3. valmist.	To 22.3 1. pääharj.	Pe 23.3	La 24.3	Su 25.3
Ma 26.3 2. pääharj.	Ti 27.3 3. pääharj.	Ke 28.3 Ensi-ilta!				

Mitkä ovat minun tehtäväni?

- kanan teknillinen toimiminen näyttämöllä
- kanan asukokonaisuus

Asukokonaisuus:

- Päähine-kokeiluun Hennalle
- Villatakki, jossa siivet
- Mekko, jossa aukot tekniikan käyttämistä varten
- Sukkahousut/sukat
- Kengät
- Silmälasit?

Teknillinen toimiminen näyttämöllä:

- ilmalla täyttyvä nopeasti tyhjenevä päälle puettava pussi, eli laihtumistriikki

Ke 8 20.2-24.2
 Ke 9 23.2 - 2.3
 Ke 10 5.3 - 9.3
 Ke 11 12.3 - 16.3
 Ke 12 19.3 - 23.3
 Ke 13 26-30.3

4.6.2012 klo. 13-19.30
 7.6.2012 13-19.30
 16.8.2012 13.19.30
 11AEAB0010
 Paj 12

13.3.2012

Kuvaus- ja kuvien käyttö lupa

Pyydän lupaa saada käyttää ottamiani kuvia, sekä Pirkko Jokelan ja Taina Natusen ottamia kuvia produktiosta Pekka Töpöhäntä Kuopion kaupunginteatterissa vuonna 2012. Kuvat koskevat kana-rooli hahmon sovituksia, sekä kana-kohtauksen harjoituksia. Kuvat tulevat opinnäytetyöhöni Kuopion Muotoiluakatemiaan. Opinnäytetyö on prosessikuvaus kanan asukokonaisuuden valmistamisesta sekä luovan prosessin kulusta. Opinnäytetyö julkaistaan Theseus tietokannassa, johon tallennetaan kaikkien Suomen ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt. Lisäksi yhtä kappaletta opinnäytetyöstä säilytetään Kuopion Muotoiluakatemiaan kirjastossa Taitemiassa. Kuvia ei käytetä muuhun tarkoitukseen.

Ystävällisesti,

Camilla Fabricius

13.3.2012

Kuvaus- ja kuvien käyttöluupa

Pekka Töpöhäntä, Kuopion kaupunginteatteri 2012

Ohjaaja Jari Ålander

Lavastaja Pentti Valkeasuo

Skenografi Taina Natunen

Tarpeistonhoitaja Sirkka Söderström

Puvustonhoitaja Pirkko Jokela

Kuvissa esiintyvät:

Näyttelijä Henna Haverinen/ kana

Näyttelijä Antti Launonen/ Pekka Töpöhäntä

Ompelija Minna Tiukka

TYÖHARJOITTELUTODISTUS

Kuopion Muotoiluakatemian tekstiilimuotoilun opiskelija
Camilla Fabricius (180784-090U)
on ollut opintoihinsa liittyvässä työharjoittelussa
Kuopion Kaupunginteatterissa 9.1.2012 – 28.3.2012 välisenä aikana

Tänä aikana hän on toiminut teatterimme ompelimossa sekä pukusuunnittelijan assistenttina lastennäytelmässä Pekka Töpöhäntä, joka sai ensi-iltansa 28. maaliskuuta 2012 Kuopion kaupunginteatterin suurella näyttämöllä.

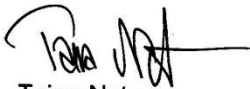
Camillalla oli jo pohjatietoa teatteriesityksen valmistamisesta ja prosessin kulusta, joten hänen oli helppo hypätä porukkaan mukaan. Hän oli mukana puvustuksen suunnitteluprosessin eri vaiheissa sekä puvustuksen valmistus- ja näytelmäharjoittelujaksolla. Annettuihin työtehtäviinsä Camilla tarttui innokkaasti ja teatterimaailma vaikutti kiehtovan sekä inspiroivan häntä.

Camillalla oli oma vastuullinen projektinsa, laihtuvan kanan valmistus pukusuunnittelijan luonnoksen pohjalta. Pukusuunnittelijana annoin hänelle mahdollisuuden osallistua työhön niin paljon kuin mahdollista ja työtä olikin riittävästi. Hän sai luoda, suunnitella ja visioida vapaasti kuinka kokonaisuus toteutetaan. Pukusuunnittelijana olin mukana prosessissa antaen palautetta, ohjeita ja suunnitteluapua mihin päin edetä, ompelijat antoivat ohjeita tekniseen toteutukseen. Lopputuloksena oli hurmaava kanaemo, joka koki näyttämöllä muodonmuutoksen munittuaan munan suureen Reino-tossuun.

Työharjoittelujaksossaan Camilla pääsi näkemään kuinka suuren näyttämön tuotanto suunnitellaan ja kuinka sen toteutus etenee. Hänelle syntyi varmasti käsitys kuinka eri osa-alueet vaikuttavat kokonaisuuteen teatteriesityksen valmistumisessa.

Tämä työharjoittelujakso on antanut eväitä Camillalle teatterin tekemisen maailmaan. Toivon, että harjoittelujakso oli hänelle antoisa ja pystyimme tarjoamaan hänelle mielenkiintoisen matkan kiehtovan sadun lumoissa ja näin ollen hän pystyisi jatkossakin soveltamaan näkemiään, kokemiaan ja oppimiaan asioita.

Kuopiossa,
huhtikuussa 2012

Taina Natunen
Pukusuunnittelija
puh. 050 5829083

Kuopion kaupunginteatteri
Puvusto
Niiralankatu 2
70600 KUOPIO

